

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.

Nr. de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un șir german: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicare.

Azî abonamentele, cât și înscrîșu-
rile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitatul

Scrisori adresate nu se primesc.

Anul VIII.

NUMER DE DUMINECĂ

Nr. 24.

Sistemul de guvernare în Ungaria.

I.

Lovitura fatală vrea să ne aplice guvernul maghiar prin reforma legii învățământului poporal. Vrea să ne despoaie pe noi, cetățenii nemaghiari, de cele mai elementare drepturi cetățenești. Cu toată forța tiraniei sale, să năpustească asupra noastră, cetățenii neapărați, vrînd să ne despoaie de limba dulce a maicii noastre, de cultura noastră și de libertatea ce ni-o dă legea. A ne apăra însă și nouă ne este iertat. Deocamdată în mână cu legea și sub scutul dreptății ne ridicăm împotriva violenței, împotriva puterii tirane. O facem asta, pentru-că noi nu suntem niscari rebeli, ci cetățeni, cari ne împlinim cu credință datorințele către patrie și așa, pretindem respectarea drepturilor noastre de cetățeni cel puțin în măsura în care ni-le asigură legea pozitivă. Iar dacă guvernul nu vrea să ia aceasta la cunoștință, s'o știe, nu vom ceda de cât forței brutale.

Reforma planuită este în strînsă legătură cu drepturile înscrise în art. de lege XLIV din 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților nemaghiare. Legea aceasta fundamentală zice, că toți cetățenii Ungariei în *privința politică* (asadară nu în privința etnică), formează o națiune, *națiunea ungară, unitară și indivizibilă*, al cărei membru *egal îndreptățit* e fie-care cetățean al patriei, a-părțină el ori cărei *naționalități*. Zice mai departe legea, că egalitatea aceasta, numai cu privire la folosirea oficială a diferitelor limbi ce sunt în us în țeară, poate cădea sub reguli speciale, și și în privința asta numai încât unitatea țării, posibilitatea practică a guvernării și administrării și servirea promptă a justiției o fac necesară.

După declarațiunea asta de mare însemnatate, asigurând legea, ca egala îndreptățire a cetățenilor în toate celelalte relații să rămîie neatinsă, dispune cu privire la *folosirea oficială* și a celorlalte limbi.

Acesta este spiritul legii despre egala îndreptățire națională. Stim prin urmare din această lege, că în patria aceasta fie-care cetățean este egal îndreptățit, că în patria aceasta există naționalități, mai departe că în patria aceasta limba oficială a *guvernării statului* e cea maghiară, dar pe lângă limba aceasta, în anumite cazuri determinate în lege, se poate *oficial* folosi și alte limbi ce se vorbesc în patrie. Cu legea asta am pățit-o așa, că s'a adus, dar deplin nici când nu s'a executat și asta a fost mai ales cauza, că partea mai mare a bărbaților noștri politici, n'au avut încredere în partidul liberal și în guvern. Dar și dacă stăm esclusiv pe temeiul acestei legi, trebuie să constatăm, că guvernul pe căi directe și indirecte tintește,

să scoată celelalte limbi din usul oficialității și așa nu existența națiunii, unitară și nedespărțită din punct de vedere politic, în sensul legii amintite, ci dezvoltarea și expansiunea naționalității maghiare, rasei maghiare este ținta de preocupare a guvernului. Vrea să maghiarizeze. Calitățile distincte și de rasă a naționalității maghiare, obiceiurile, spiritul, inclinațiunile, simțirea și cultura poporului maghiar, vrea să le forteze asupra cetățenilor nemaghiari, adică asupra celorlalte naționalități.

Interesele speciale de rasă ale poporului maghiar, naționalității maghiare, să si-lește a le sprigini în detrimentul intereselor celorlalte naționalități, ba chiar prin nimicirea totală a acestora. Urmărește deci o politică parțială de rasă. Și d'aceia, ori de câte-ori guvernul și presa maghiară vorbesc despre națiunea maghiară, totdeauna confundă națiunea, politicește una și nedivizibilă, cu *naționalitatea* maghiară, rassa maghiară, *națiunea* etnică maghiară. Guvernul vrea, — în opoziție cu legislatura din 1868, ca statul acesta politicește și etnicește să fie *curat maghiar*. Vrea, să fie întrînsul 30 milioane maghiari și așa să fie baza unei Ungarii mari, (Nagy-magyarország) a imperialismului maghiar. Guvernul Ungariei, nu-și dă silințe, s'asigure existența națiunii, din punct de vedere politic unitară maghiară, ci ca din statul poliglot de azi, prin exercitarea parțială a puterii de stat, să creeze un stat, respective o națiune omogenă, curat numai de rasă maghiară. Tendințele acestea să lovesc însă nu numai de libertățile publice, ci vin în conflict cu însaș constituțiunea țării noastre.

Azî am ajuns acolo, că de es. cu privilegiul desbaterii bugetului cultelor în comisiunea financiară, deputatul dietal *Hegedüs Loránt*, fiul fostului ministru, să propună, că timpul de serviciu, a învățătorilor maghiari, petrecut în școale maghiare din străinătate, *ca serviciu misionar, făcut în interesul Ungariei* să se socotească dublu la pensiuine. Tot *Hegedüs Loránt* a mai atins o cestiune, că în Budapesta cât de puțin să vorbește ungurește în clasele culte maghiare. După dînsul, una dintre cauzele, că atât de puțin se vorbește ungurește este, că în Budapesta *serviciile divine*, predicile, se fac și acuma, partea cea mai mare în limbi străine. Cere, ca guvernul să se pună în înțelegere cu capitala, că dacă pe viitor capitala va da vre-unei biserici teritor ori ajutor, să lege de *condițiune folosința limbii maghiare în bisericile respective*. Asta va să zică liberul exercițiu religionar în Ungaria! Și domnul acesta să numește pe sine deputat liberal. Ear domnul Berzeviczy ca «ministru constituțional și liberal» zice, că referitor la germanitatea jurului Budapestei,

statul și-a făcut datoria în cercul său, prin înființarea *școalelor de stat*. Nu crede, că obstacolul expansiunii maghiarimei să fie în populația capitalei. Va petrece cu atențiune *limba predicelor* bisericelor din capitală și și se va ocupa de *cestiunea aceasta*. Și din acestea reese clar, politica de rasă a d-lui Berzeviczy. Ear cu câtă antipatie se poartă guvernul și bărbații conducători maghiari, față de cetățenii nemaghiari și față de exercitarea drepturilor acestora asigurate în legi, câtă răutate nutresc, pentru dovedirea acesteia ne este destul a scoate în relief părțile ce ne privesc pe noi, din vorbirile rostite în ancheta, convocată pentru discutarea proiectului de reformă a legii învățământului poporal.

Așa de es. *Bartók György* episcop ev. ref., cere ca în școalele de stat, limba, nu numai a *religiunii* ci și a *ritualurilor* să fie cea maghiară. Cînstitul episcop a dovedit însă prin observarea aceasta, nu numai intoleranță religioasă ci și brutală ignoranță. Pentru dînsul legea existentă — pe care poate nici n'o cunoaște, altfel doar n'ar vorbi așa — și *liberul exercițiu religionar*, nimic nu însemnă.

Tuba János deputat dietal: »află de corect, ca proiectul să respecte *resultatele dezvoltării istorice*, dar asta numai până la gradul, unde respectul acesta nu împedecă a ajunge mai aproape de *școala maghiară națională*.

Zelenka Pál episcop ev. ref.: »nu e destul a pretinde dela învățator, să știe limba maghiară, trebuie să aibe și *înclinările* maghiare. *Inclinări maghiare, spirit maghiar*, nimeni nu va duce cu sine din pedagogiile de *spirit străin*.

Firczák Gyula episcop gr. cath.: »Voința lui, simplă de tot e, ca în Ungaria, pe întreaga linie, în toate școalele populare, limba maghiară nu numai să se propună gramaticește, ci băiatul să învețe pe deplin limba statului». După dînsul pedagogiile trebuiesc absolut maghiarisate, pentru-că nu e destul ca învățatorul să știe bine vorbi ungurește, ci trebuie să fie și în *simț-minte și în aspirații maghiar întreg*, ceea-ce pe lângă o *limbă străină*, e cu neputință. Asta e egală îndreptățire; nu e așa? Dar asta nici când nu se va ajunge în Ungaria.

Beóthy Zsolt profesor universitar: ține pe de-o parte de primejdiioase, pe de alta fără folos, *concesiunile* (?) făcute față de liturgiile. Succesul instrucțiunii religiei după dînsul nu depinde, dela propunerea studiului în limba maternă. (E de observat că pe baza legilor de pîn'aci, tot în limba liturgică s'a făcut instrucția studiului religiei și în școalele de stat!) Ar dori că instrucția religiei încât numai se poate să se facă în limba maghiară și a făcut concluzia, că în

școalele cu limba de propunere maghiară, să nu se acorde libertatea propunerii studiului religiunii în altă limbă, pentru-că indeosebi în ținuturi amestecate, aceasta formează în mare măsură obstacol maghiarizării. Accentuează că unitatea națională (două națiuni sunt în Ungaria: politică și etnică. De care vorbește?) nu consistă numai în unitate de limbă. *Sentiment național, conștiință națională și posesiunea unitară a cunoștinței limbii naționale, constituiesc cultura națională.*

Majestatea Sa și principele Bulgariei.
Se anunța din Viena: *Din isvor autentic se confirmă știrea, că în cazul primirii oficiale a principelui Ferdinand, acesta ar fi cerșit pe Majestatea Sa în Budapesta, dar Majestatea Sa a refuzat acest ofert, pretextând ocupațiune multă cu afaceri urgente de stat. În cercurile politice se comentează, refuzul, că ar însemna o precauție de a nu da loc la bănueli în Turcia, cu privire la realizarea planurilor de reformă, ale Monarhiei și Rusiei, în Balcani.*

Ancheta pedagogică în ministerul de Culte.

Budaapesta, 15 Iunie.

Cum știm, Ministru Berzeviczy a invitat pe ziua de 17 l. c. pe învățătorii maghiari la o anchetă, în care să se dezbătă asupra proiectului pentru reforma legii de instrucțiune populară și din punct de vedere pedagogic. Invitați sunt învățătorii confesionali maghiari: evanghelic-reformați, protestanți, rom.-catolici și în mare parte învățătorii dela școalele de stat. Dintre învățătorii confesionali nemaghiari n'a invitat Ministrul pe nici unul. De opiniunea acestora nu e curios. Dl ministru așa se vede uită, că este Ministrul nu numai a cetățenilor maghiari, ci și al celor nemaghiari. Tendința politică deci și aci este evidentă. Că dl Ministru nu are în vedere interesul public, și că unilateral și superficial se informează, o putem vedea fără multă cercetare.

Ne putem aștepta înainte la răspunsul pe care îl vor da învățătorii maghiari, căci doară și pân'aci consilierul de secție în ministerul de

Culte Dr. Makay Béla, colaboratorul șefului de secție în acest minister Halász Ferencz, făcea vorbă prin „Néptanítók Lapja“ (Organul învățătorilor), că *deșteptarea conștiinței naționale s'a încheiat cu postulatul limbii naționale maghiare.* Că ce fel de conștiință națională să fie asta, de sine înțeles că nu poate fi alta, decât conștiința națională a rasei maghiare. În Nr. 13 al acestui organ, Dr. Makay, care rezolvă afacerile priuitoare la educațiunea populară în ministerul de culte, scrie: *„Unitatea de limbă este unicul mijloc pentru crearea statului național“.* Apoi urmează: *„Dacă privim în trecutul nostru, vedem că simțul național, conștiința națională s'a manifestat în primul loc și mai pregnant în postulatele limbii maghiare“.*

Și cât de provocatoare este tendința asta, și ca și opiniunea publică română să se convingă cu ce îndoaie bărbății oficioși maghiari, mintea învățătorilor maghiari, dăm aci și următorul pasagiu: De oare-ce mărirea, puterea, viața, soarta națiunii (a cărei?) este depusă în mâinile acelora, cari prin aducerea cetățenilor, care formează națiunea, zidesc din greu constituțiunea națională: drept aceea mă adresez către învățătorii (adecă magnificența sa dl consilier de secție), al căror simț maghiar înflăcărat pentru statul național maghiar trebuie să fie garanția, că în simțământ și limbă fie-care cetățean al patriei va *„deveni în adevăr maghiar“.* Este aci lipsa de comentariu? Asta nainte procurorilor nu este agitație? Ear ministrul Berzeviczy propovăduiește numai mai departe, că n'au în gând să ne desbrace de ființa noastră națională. La sfârșit dl consilier de secție Dr. Makay sfătuiește pe învățătorii: *„Fie învățătorul însăși legea, care face maghiar pe maghiar“.*

Asta așa trebuie înțeles ca să facă maghiari pe cetățenii nemaghiari. Anume aceia, cari propovăduiesc estinderea drepturilor limbii maghiare în contul drepturilor limbii cetățenilor nemaghiari, afirmă cu hotărâre, că toți locuitorii țării sunt maghiari, numai cât unul vorbește ungurește, ear altul altă limbă.

Așa ajungem la paradoxul, că, după a lor pricepere și locuțiune alegorică, sunt *maghiari, cari vorbesc românește* (românul beszélt magyarok), în loc să zică, că sunt *cetățeni români*.

În urma unei atare agitațiuni din partea d-lor consilierii de secție, poate oare om cu mintea la loc aștepta alta decât laude peste laude la adresa ministrului, care astfel promovează limba maghiară în contul limbii cetățenilor nemaghiari? Nici nu se poate închipui altfel, ear dl ministru cum se vede n'are lipsă de părerea învățătorilor nemaghiari, că din

punct de vedere pedagogic, cât de absurd este proiectul său

În modul acesta învățătorilor nemaghiari, nu le rămâne alta, decât să-și exprime părerea și excepțiile în presa lor. Dacă ministrul nici nu va lua în seamă opiniile lor, cel puțin lumea civilizată să ia act despre stările asiatică, cari domină în țeară la noi.

DIN DIETA.

— Sedința dela 13 Iunie n. —

Camera maghiară se afla azi în toiul dezbaterii asupra proiectului pentru îndemnitare, care a fost singurul obiect al ordinii de zi, așa că nici nu s'a ajuns timp pentru interpelațiuni. Peste tot s'au rostit azi două vorbiri extra-ordinar de interesante, din cari poate resulta un mic duel între premierul Tisza și Polonyi Géza.

Ministrul president a răspuns azi tuturor oratorilor, cari au vorbit în chestia îndemnității, — cu o închipuire de bărbat de stat, ce n'a mai fost până azi sub soare, și într'un mod de tot provocator, ca de obicei. În vorbirea sa rostită azi sprește la vorbe, cari au avut efect numai asupra mamelucilor. Cu atât mai interesant a vorbit deputatul Polonyi, care a stîrnit aplauze zgomotoase din partea stîngei extreme. Mare mișcare s'a produs în întreaga cameră, când neastemperatul, a prezentat camerei un proiect de rezoluțiune pentru a felicita pe archiducele Francisc Ferdinand din incidentul evenimentului familiar întâmplat în sinul familiei archiducelui. Între altele Polonyi a făcut imputațiuni ministrului president, că și între patru ochi a promis inscripțiile de pe frontispiciile casarmelor maghiare. Ministrul Tisza a observat halul în care l-a adus vicleanul obstructionist, dar n'a avut în cătrău, de cât numai că a replicat lui Polonyi în mod aspru de tot, ceea-ce posibil va avea continuare.

REGINA PLÂNGE...

(Impresii dela un concert).

Seria concertelor din primăvară s'a încheiat în București Miercuri, la 12/25 Maiu. Iubitul nostru artist, baritonul de operă dramatică D. Popovici (Bayreuth) a dat în acea zi în sala „Liedertafel“ un concert proiectat la început să fie pur wagnerian. S'a resgândit însă și mai ales s'au pus stăruințe să cânte și piese românești. Am avut ast-fel un concert care a încântat până și pe cei mai dificili.

Despre D. Popovici știe azi întreaga lume musicală că este unul dintre cei mai eminenți artiști care interpretează pe Wagner. Deja faptul că ajunsese să cânte la Bayreuth însemna că a creat roluri, că d'un șir de artiști de valoare cari vor să ajungă și mari, caută să studieze și cine poate să-l asculte pe D. Popovici cum interpretează rolurile grele din operele neîntrecutului măiestru Wagner.

De altminteri cetitorii „Tribunei“ sunt în curent cu succesele mari, din trecut și recente, ale iubitului artist. Cel mai mulți, desigur, au avut și privilegiul să-l admire, căci deși D. Popovici a cântat mai ales în străinătate, și-a adus aminte și de noi. După ce-l slăvisc, mai săptămânile trecute, întreaga presă germană — și se știe ce dificile sunt cu laudele ziare ca „Hamburger Nachrichten“ — și fusese decorat într'un important centru musical german, la Gotha, dl Popovici a venit d'a dreptul să încante pe frații săi oprimați.

Nu mai după aceea s'a dus la București, unde a cântat cele mai grele bucăți din Wagner, și-a nume din operele „Der Fliegende Holländer“, „Tannhäuser“, „Lohengrin“ și „Walküre“...

În coloanele „Tribunei“ s'au reproduș laudele ce i-a adresat, cu acest prilej, presa bucureșteană. Eu n'am nimic de adăugat: presa română folosise doar toate superlativale.

Sunt însă dintre cei mulți care am lăcrămat când D. Popovici a cântat românește.

Marele nostru artist este neîntrecut adică nu numai prin puterea și vraja vocii sale, ci și prin cultura și gustul său musical. Știe nu numai să execute, dar să și aleagă bine piesele unui concert.

Într'un concert, ca cel în care predominau cele mai sguuitoare piese din Wagner, desigur că n'aveau ce să caute românețe ușoare, cu melodii al căror crâmpes au ajuns de domeniul public. D. Popovici ne-a interpretat deci genii mari ca Eminescu, Carmen Sylva și poezii populare armonisate de G. Dima, acest compositor valoros al nostru. Ne-a cântat adică „Părăsita“ și „Mamă“ de Carmen Sylva, musica de Caudella și din Eminescu „Și dacă ramuri bat în geam“ și „Pe lângă plopii fără soț“...

Toate aceste patru poezii sunt armonisate astfel, în cât să iasă în relief mai mult sentimentul ce exprimă *cuvintele*, de cât să ne impresioneze melodia. Melodia din aceste compoziții ferice cade pe al doilea plan și auzul nostru este isbit și toată ființa noastră e cuprinsă de sentimentul exprimat de poet, ear nu de compositor. E o musică nouă asta la noi Românii, musică pe care, se înțelege, n'o poate aprecia de cât un

public cult, cum a fost cel din sala dela „Liedertafel“. După-ce am ascultat cele patru piese, ne-am zis fie-care: „Ce admirabil serie Eminescu și Regina“ și nu. „Ce compoziții frumoase“, — deși drepti să fim: merită toată lauda și cei doi compozitori.

Nu e mai puțin adevărat însă, că numai un artist de talia lui D. Popovici să cânte aceste compoziții. Din gura unor interpreți de a doua mână nu s'ar produce de cât impresie detestabilă... Melodia, câtă este, s'ar perde într'un recitativ pe care nu l'am înțeles... Pe când dl Popovici a executat totul așa de perfect, în cât putem zice: interpretarea celor două autori români a fost la înălțimea pieselor wagneriane din program.

Publicul a bisat, publicul era în extaz, artistul era serbătorit prin salve de aplauze... Se făcu d'odată tăcere profundă... „Regina plânge“, merse vorba din om în om și privirile toate se îndreptară spre loja regală, de unde Carmen Sylva cu ochii scăldați în lacrimi aplauda pe artistul care interpretase cu atâta măiestrie una din cele mai frumoase poezii din câte a putut scrie o *poetă regină*.

Inimile toate au fost cuprinse d'o profundă emoțiune și mulți nu și-ar fi dat seamă nici până azi: Oare ce a fost mai înălțător? Regina plângând sub impresia farmecului cum un mare artist interpreta poeziile regilor cugetării și simțirii românești, — ori artistul D. Popovici care de pe scenă se închina *reginei poeziei*? !...

Leandru.

Mocsáry despre po- litica de naționalități.

Eminentul bărbat de stat Mocsáry Lú-
covic, continuă seria sa de articoli în
„Egyetértés”. Astfel în numărul dela 12 crt.
publică un articol prea interesant pe care îl
reproducem în întregul său cum urmează :

„Cestiunea naționalităților este mult mai
vastă, de cât să se poată epuiza în câte-va arti-
cole de ziar, însă fiind odată sulevată în ancheta
școalelor primare, vreau să arăt în câte-va glose
scurte, că se poate ca cineva chiar din punct de
vedere maghiar să se gândească și în alt chip
despre cestiuni de naționalitate, decât s'a văzut
pronunțându-se asupra acestora în anchetă așa
numitul șovinism maghiar. Cine știe? Poate vor
cădea nu numai pe stâncă, ci și în pământ ro-
câte-va din sămânțele, cu a căror sămânțare de
atâta timp mă indeletnicesc!

Unul din simptomele cele mai regretabile
ale vieții noastre publice este, că cestiunea na-
ționalităților nu se tratează cu seriozitatea, pe
care o merită. Indată ce vine vorba despre a-
ceasta, oamenii li-se urcă sângele la cap și
cred, că aici, nici mai mult nici mai puțin, este
exclusă obligativitatea calmului, pe când lăsarea
liberă a patimei trece de virtute. Și la ce am
ajuns cu tratarea cestiunii în asemenea dispoziție
și în asemenea chip timp de trei-zeci de ani?
Recunoaștem singuri, că maghiarizarea în mijlocul
blocurilor mari de naționalitate n'a înaintat nici
cu un singur pas. În schimb însă am creat în
anumită privință, ceea-ce am respins din capul
locului, ca pe unul din cele mai periculoase
postulate ale naționalităților.

Ne-am împotrivit la ori-ce fel de veleități
teritoriale, dar în schimb am sfâșiat noi înși-ne
țeara — din punct de vedere social. Fiecare na-
ționalitate trăiește o viață deosebită în această
țeară, neștiind nimica una de alta și nici una nu se
interesează de soarta celei-lalte. Foile nu pu-
blică nimica din lucrurile ce se întâmplă în sinul
naționalităților, ele nu reflectează la opiniunile
ce se manifestă în foile naționalităților și foarte
rar ori se întâmplă să scoată la iveală câte-o
palavră pentru-ca umflând niște lucruri fără im-
portanță, să dea hrană șovinismului. Naționali-
tățile nici nu cer parte din viața publică, Românii
țin la pasivitate, Sârbii și Slovaci s'au încercat
să-și ocupe locul, ce li-se în camera deputaților,
dar abia și-au deschis gura, — la încercarea lor
de a restabili starea normală, li-s'a răspuns:
Afară cu ei! Să fie convins cinstitul meu amic,
un deputat entusiast independist, care are patima
deosebită să sbiere „Afacă cu ei!”, că prin fie-

care sbieret al său bate câte un piron în sicriul
independenței Ugariilor!

Dacă vom potența în acest chip zelul pa-
triotic, n'o să mai avem dreptate nici în aceea,
cu ce ne place a ne făli: că la noi naționalitățile
n'au să sufere brutalități și siluiri, cum se întâm-
plă la alții. *Am ajuns deja până acolo, se prea-
mărim brutalitatea și volnicia.* Să ne aducem
numai aminte de cele ce s'au petrecut în Posen
și de declarațiunile cinice ale lui Bülow. Și s'a
aflat un publicist cu renume, tot un deputat din
partidul independist, care uitându-și, că e vorba
de vechii și credincioșii nostri prietini, Polonii,
a preamărit ca exemplu de imitat brutalitățile
nevrednice germane. Poate fi lășițit onoratul
deputat, că de și nu în putere, dar în privința
logiceii intențiunilor noastre nu am rămas îndê-
rêțul Prusienilor, ear măsurile, considerate poate
de nesuficiente (félrendszabályok), cari se cuprind
în proiectul relativ moderat al d-lui ministru Ber-
zeviczy, sunt prea suficiente și potrivite pentru a
valora față cu naționalitățile puterea maghiaris-
mului.

Nu citez decât una din cele multe. Nici nu
vorbes de extravaganța, cu care a debutat în
anchetă un domn canonic-abate, recunoscut de
altmintea ca om foarte deștept, că adevă să se
impună limba maghiară ca limbă de predare pe
toată linia, admitând cel mult în clasele inferio-
oare întrebunțarea limbii materne, dar chiar și
proiectul ministerial încă vrea să facă instrucția
ultraquistă chiar și în satul cel mai miserabil ro-
mănesc sau slovacesc, ascuns cine știe unde la
spatele lui Dumnezeu!

Implinirea cucerniceii dorințe a domnului
canonic-abate ar fi pur și simplu identică cu des-
poiarea poporului de rënd al naționalităților de
instrucția publică, — ear proiectul ministerial încă
reduce rezultatul instrucției primare la porțiunea
jumătate.

Legea de naționalitate dela 1868, a cărei li-
teră este încă în vigoare, ordonă, ca statul să se
îngrijească a înființa nu numai școli inferioare, ci
și superioare cu limba instrucției naționalităților,
ear acum s'ar împedeca chiar și aceea, ca să-și
urmeze din sêrăcia lor instrucția poporală cu
oare-care succes și să se ridice cu încetul din
starea lor culturală extrem de înapoiată. Se poate
un postulat mai legitim din punctul lor de vedere?
Dar chiar din punct de vedere legislativ ge-
neral, ce fel de înțelepciune este a pune pedecă
în calea culturii și a împinge îndêrêt masele
mari ale populației din patrie în starea, în care
apoi fanatismul atîțat al masselor semi-selbatice
să facă politică prin jaf și omor?

Este o nenorocire, că la noi cestiunea na-
ționalităților în loc să fie tratată serios și con-
știentios, a fost luată ca obiect de demonstrațiuni

deșerte de patriotism! Până la greață a ajuns a
cuma pe toate potecile patriotismul acesta de
tarabă!

Ori-ce laudă proprie este ceva desgușător
și rău mirositor. Auzit-a cine-va dela Kossuth Lajos
sau dela Deak Ferencz, ca să se fi laudat cu pa-
triotismul lor? Cel ce o face, e totdeauna suspect,
că el însuși își simte defectuositatea patriotismu-
lui. Ear exagerările în cestiunea naționalităților
o consideră drept mușama universală, cu care își
acoper păcatele; drept un talisman, care ispășe-
ște ori-ce crimă și asigură izbăvirea.

Tisza Kálmán a vrut mereu să repare fu-
siunea prin aceea, că neconținut se lua de păr
cu Polyt și cu ceilalți deputați ai naționalităților.
Șeful noului partid (Bánffy — Red.) și-a întemeiat
reabilitarea pe ultrașovinismul său, căutând a-și
ispăși foaimoasele sale alegeri.

Tema aceasta însă se exploatează nu nu-
mai pentru scopuri personale. Cu ocaziunea an-
chetei, membrii distinși ai înaltului cler Fehér
Ipoly, Komlóssy Ferencz, Csernoch Iános, au cer-
rut „extrawurst” în privința autonomiei instruc-
ției primare pentru confesiunile patriotice, în pri-
mul rënd, firește, pentru propria lor confesiune,
ca cea mai patriotică. Ei ar vrea așa dar, ca din
beneficiul dreptului statului să măsoare cu două
măsuri locuitorilor de diferite limbi ai țării, ceea-ce
dl Lang Lajos, fostul ministru, însă numai el sin-
gur, foarte corect, a refuzat.

Ei bine, acei onorabili bărbați din cler, cari
sub titlul patriotismului au cerut o asemenea ab-
normitate, trebuie să aibă conștientia, că înaltul
cler maghiar, decât care astăzi nimeni nu pro-
clamă cu vreme fără vreme mai ștrașnic maghia-
rismul și patriotismul, are multe de reparat, căci
cerând așa interesul ierarhic, care prima toată
celelalte interese, pe timpul lui Ferdinand II și
Leopold I. stirpea libertatea maghiară și pe Ma-
ghiari de conivență cu d'al de Caraffa!

Nu se poate justifica, psihologiceste însă se
poate explica că șovinismul acesta maghiaron,
mai ales pe terenul publicistic cu aceia îl duc
până la extrem, al căror maghiarism datează nu-
mai de ieri.

Cucerirea aceasta, îmbogățirea aceasta ștra-
șnică a capitalului intelectual al națiunii, este cu
atât mai prețioasă, însă și aceștia au încă unele
de reparat sau cel puțin de achitat, căci City din
Leopoldstadt până în ziua de astăzi este cufun-
dat până în gât în germanism. Toate acestea, zic
sunt de priceput și de explicat, dar ce zor are
Komjáthy Béla și Justh Gyula să urle cu lupii?“

NAPOLEON BONAPARTE.

(Urmare).

XI.

Domnitorii din Europa, vechile dinastii,
nu puteau să stea în liniște și să sufere puterea
lui Napoleon, ce creștea din zi în zi. Cu toate-că
ambasadorul rus subsemnă în 20 Iulie 1806 în
Paris încheierea păcii, totuși țaru Alexandru
nu voi să întărească opera conzului său și
aliându-se cu Engliera și Prusia, deschise rês-
boiul.

Napoleon primi în 6 Octomvrie declara-
rea de rêsboiu a regelui prusian. Atunci deja
sta pe pământ nemțesc cu trupele sale. „Gene-
ral”, zise întorcându-se spre Berthier, „pe a
opta ni-s'a dat întâlnire. Franța încă nici odată
nu a respins provocăția. Și fiind-că se zice, că
și regina voiește să fie martor la lupta noastră,
vom fi cavaleri și ne-om grăbi fără întârziere
spre Saxonia“.

Regina Prusiei doria din toată inima rês-
boiul. Ea l'a făcut pe bărbatu-său de a jurat
la mormântul lui Friederic cel Mare ură Fran-
cezilor și ea apăru îmbrăcată în uniforma re-
gimentului său de dragoni, înaintea oștirea.
Prușii folosiră toate mijloacele pentru a în-
sufleți și se laudau cu gloria lor de pe timpurile
lui Friederic cel Mare. Armata prusească era
cea mai exersată din Europa și cel mai înfrico-
șat dușman, cu care s'a măsurat pân'aci Napo-
leon. Afară de aceasta Prușii contau și pe aju-
torul Austriei și dacă întreaga campanie nu s'ar

fi sfârșit așa repede, Austria ar fi și luat parte
în rêsboiu.

Însă Napoleon împiedecă unirea lor. Iu-
teala, cu care implinea toate mișcările sale stra-
tegice, este formai o minune. În 8 Oct. se ciocni
deja cu avant-posturile Prușilor. Bernadotte îm-
prăștiă un corp de armată prusian de zece mii
oameni. Neînfricatul călăreț, Murat, se repezea
cu sabia scoasă în șirele cele mai dese ale ini-
micului. În 10 aripa stângă a oștirea franceze
seceră o nouă victorie, sub comanda generalu-
lui Lannes. Prințul prusian Ludovic căzu mort cu
sabia în mână. În zadar îi strigă un husar
francez: „Predă-te!“

Cele două armate generale se ciocniră în
14 Oct. lângă Iena. Prusienii își concentrară
toate diviziile de armată și puteau să fie cam
la o sută-cincizeci de mii. O ceață deasă aco-
perea câmpul de bătălie. Împăratul călărind
înaintea frontului soldaților îi făcu atenți la
cavalerimea prusiană, despre care se vorbea,
că e foarte vitează. Strigăte entusiaste rêspon-
seră la cuvintele împăratului: „Înainte!“

Dușmanul ocupa o poziție escelentă pe
drumul ce duce dela Iena spre Weimar. Nu-
mai într'atăta greșiră, că gândeau de imposibilă
trecerea Francezilor prin alt loc, de cât prin
strâmtoarea aceasta, pentru ca s'ajungă pe șes.
Își observară greșeala numai târziu. Când în
fine sosiră trupele de rezervă franceze, armata
prusească începu să se retragă. La început în
cea mai mare ordine. Bătălia decurse pân'acum
ca o manevră, așa de regulat manevrau din
ambele părți, ca la o paradă. Dar acum drago-

nierii lui Murat șarjau cu furie pe adversar și
treceau cu caii, călcând tot ce le venia în cale.
În zadar forma pedestrima prusiană patrata,
această șarje teribilă călca tot în picioare.

În această unică bătălie a fost nimicită
vestita armată prusiană. A perdit două-zeci de
mii morți și răniți și aproape de două-ori atâția
prizonieri. Aci rămase și cele trei sute de tu-
nuri și nenumărate proviziuni și muniții. Intre
prizonieri erau și șese mii de soldați Saxoni.
Napoleon pe aceștia îi lăsă acasă. Voia să des-
partă Saxonia de Prusia. Saxonia își are locul
în alianța dela Rhin și Franța e protectoare
naturală a Saxoniei

Generalii francezi urmăreau mai departe
ruinele armatei bătute a Prușilor. Orașele și
fortărețele întărite se predeteră una după
alta. În 24 împăratul era deja în palatul de vară
al regilor prusiani, la Potsdam. În 27 intră cu
triumf în Berlin. Poporul se grupă curios pe
strade și arată mai multă curiositate, de cât
frica s'au tristețea.

Din Berlin dădu Napoleon renumita sa
ordinațiune, prin care interzice popoarelor din
imperiu francez și țărilor aliate ori-ce negoț
sau contact cu Englezii. Acest bloc continental,
cu care Napoleon voia să oprească în Europa
întreagă marfele englezești, a fost planuit ca
să lovească pe acest neam de negustori în par-
tea lui cea mai senzibilă, era luptă fără cruțare
împotriva comerțului Angliei; dar a cauzat
multă pagubă și însuși națiunii franceze și
aliaților ei, expunând popoarele Europei la
marî neajunsuri.

Adunarea generală a despărțământului Timișoara, al Asociațiunii.

Giroc, 15 Iunie.

Duminecă în 12 Iunie st. n. și-a ținut despărțământul Timișoarei al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, adunarea generală în frumoasa comună românească Giroc.

În frunte cu vrednicul său președinte dl Emanuil Ungurianu, a luat parte la adunarea din Giroc număr foarte frumos din societatea cultură română din Timișoara și jur, ca să ridice cu prezența sa frumoasa sărbătoare culturală, la care a participat mic și mare a poporului din comună. Îndeosebi e laudabilă participarea damelor române, care nici n'ar fi iertat să lipsească dela nici o manifestație, unde este vorba de cultura românească.

Deschizând adunarea, președintele face o icoană despre meseriile și comerțul la poporul nostru din comunele de pe teritoriul despărțământului Timișoara, cu date statistice arată că în fie-care comună cât e numărul locuitorilor fărăosebire de naționalitate, câți meseriași și comercianți sunt în comună și din aceștia câți sunt români și câți de alte neamuri, ajunge la rezultatul că meseriași și negustorii români sunt cu mult mai puțin la număr, de cât ar trebui să fie în proporția numerică a populațiunii române; apoi îndeamnă poporul să îmbrățoseze în măsură mai mare negustoria și meseria, căci și acestea sunt izvoare de câștig și de a face avere. Sfatul înțelept!

De s'ar afla în fie-care sătuleț bărbatul care să se facă apostolul lor!

După aceasta s'a cetit raportul comitetului, din care se vede că despărțământul susține și augmentează 20 biblioteci populare, cumpără și împarte gratuit cărți de școală pentru copiii săraci dela școlile noastre populare, apoi la copiii cari iasă din școală gratuit le dăruiește cărți de cetit, anul acesta s'au împărțit din biblioteca Asociațiunii peste 1000 de exemplare din cartea, „Satul cu comorile“, apoi a dat ajutor școlilor sărace, pentru a-și procura recvisite de școală, cam 1000 Cor., a adunat Comitetul pentru scopurile culturale ale despărțământului dela membrii despărțământului și din rescumpărarea felicitărilor de anul nou.

Despărțământul a și adunat din cruțărilor anuale un fond cultural de peste 4000 Cor.!

În aceste vremuri grele, când din toate părțile dușmanii vieții noastre românești, dau formidabile asalturi în contra noastră, cum ne

Ura sa față de Engleji l'au făcut să cadă în exagerare și aci, și prin ordinațiunea aceasta și-a săpat el singur groapa. Popoarele murmurară și numai cu de-a sila se supuseră acestei ordinațiuni despotice, cari dintr'odată le despoiară de toate coloniile și chiar de artiștii trebuincioase în toate zilele, ca: zahăr, cafea, etc. De atunci știința a reușit să inventeze prepararea zahărului, stofa de bumbac, etc.; dar atunci lipsa acestora făcea să sufere în deosebi clasele mai bogate, cari s'au obișnuit cu comoditatea, și să crească ura Europei în contra tiranului. Oprimarea libertății politice ar fi suferit-o poate mai ușor popoarele, dar lipsurile materiale nici decum

Forturile prusiene: Stettin, Küstrin, Magdeburg se predară fără opunere. Lübeck-ul l-au ocupat trupele franceze cu asalt. Generalul Blücher, ultima speranță a regelui prusian, capitulă și el. Corpurile de armată a principelui Hohenlohe depuseră deja armele mai înainte.

Campania împotriva Prusiei era terminată, dar acum se apropiau Rușii. Numai acum, ca la Austerlitz, când armata aliatului său era deja nimicită. Împăratul își puse trupele în marș, îndată ce timpul nu-l împedea, adică la sfârșitul lui Noemvrie. Când ajunse în Posen, Polonezii îl salutară cu o însuflețire ce nu se poate exprima. Napoleon rămase aci așteptând mișcările dușmanului până în 16 Decemvrie. În 18 din aceeași lună plecă în Varșovia. Aci însuflețirea Polonilor crumpse și mai pe față. Credeau, că Napoleon vine ca eliberator și va reînființa vechea Polonie. Napoleon le și făcu promisiuni, dar nu voi să se oblige prin pro-

vom și putea susține noi altfel, decât prin extra-ordinare sforțări, împingând jertfirea până la marginele putinței și necunoscând moment de odihnă în aceasta muncă. Dacă nu vom face așa, dacă nu vom clădi stăruitori ce dușmanii nostri dărimă zi de zi și ceas de ceas, la urma urmelor, falnica noastră viață românească, ce a rezistat furtunilor atâtor secole, nu va putea rezista loviturilor mult mai primejdioase ale armelor culturii, cu care se dă azi lupta.

Am văzut cum în vremea din urmă mai ales asupra fraților hănăteni s'au aruncat droaia dușmanilor neamului românesc. Pe ei vreau să-i clătine dela strămoșeasca lege, dela obiceiurile, aducerea aminte a strămoșilor și părinților lor. Puterea de stat, și tot felul de reuniuni puternice s'au înființat și și-au dat mâna în scopul acesta, să le dea altă cultură, nu cea românească, alt port nu cel românesc, altă limbă, nu cea mai fără păreche de răsunătoare, dulcea limbă românească.

Eată de ce ne saltă inima de bucurie văzând roadele activității tăcute dar neobosite ale despărțământului Timișoarei ajunse prin stăruința de albină a vrednicului și înțeleptului său președinte.

Și am văzut în adunarea de Duminecă din Giroc, că poporul român e primitiv și dornic de lumină și duh românesc și ascultă și strânge căldură, când observă că cineva cu intențiuni bune îi face binele.

Note politice.

Arad, 15 Iunie.

Știrile din Macedonia sunt îmbucurătoare pentru cauza națională; toate fulgerile patriarhului, toate laudele ziarelor grecești, toată campania ce o duc niște elemente levantine, în București prin presă, în ziarele balcanice, și în ziare ad-hoc înființate, nu pot reuși să ascundă faptul că mișcarea între Români din Turcia a băgat în răcori pe clerul grec. Într'o corespondență din „Universul“ vedem că mulți archierei greci se plâng că bisericile le rămân goale, că poporenii, pe cari îi socoteau cu totul și cu totul elenizați, se despart de patriarhie și se grupează în comunități românești. Ziarul „To Kratos“, organul intereselor panelenice, într'un articol, intitulat „Pretențiile Românilor“ combate punct cu punct, bine înțeles fără a găsi ceva serios de spus, cele 12 puncte din pretențiile Românilor, formulate de legațiunea română din Constantinopol. Ziarul zice că sub forme modeste, cererile Românilor sunt primejdioase. Ziarul recunoaște că vor răsări pretutindeni comunitățile românești, firește atribuind fenomenul, nu faptului că Ro-

misiuni formale. „Eu iubesc pe Polonezi“, zise generalului Rapp, „aș voi să fac popor independent din ei, dar aceasta ar merge foarte cu greu. Prea mulți iau parte din plăcintă: Austria, Rusia, Prusia. Dacă omul aprinde fitilul, cine știe, unde se va stinge flacăra“.

Într'aceasta mareșalul Kamenszkoï înaintă cu trupele rusești, însă, după-ce a fost bătut în 23, 24, 25 și 26 Decemvrie, și-a pierdut poarta de-a mai înainta și se retrase în mare grabă. Optzeci de tunuri, o mie două sute căruțe de transport și o mulțime de prizonieri căzură în mâinile Francezilor. Fudulia rusească primi acum pentru a doua oară o lecție bună.

Frigul cel mare întrerupse pentru cât-va timp războiul. Cei doi adversari se odihniră aproape o lună. În 25 Ianuarie operațiunile de războiu se începură din nou. Bernadotte înaintăză victorios, dar la ordinul împăratului se retrage earăși. Napoleon avea de gând să seducă pe inamic la Vistula de jos. Încăierările cele mici dela începutul lui Februarie fură numai preludiul marelui bătălii, ce avu loc la 7 Februarie lângă Eylau.

În seara precedentă de luptă Francezii ocupară după mari sforțări biserica și cimitierul din Eylau. În dimineața zilei a 7-a Bennigsen, comandantul suprem al Rușilor, începu atacul în contra orașelului Eylau și în curînd se dezvoltă o luptă sângeroasă pe întreaga linie de bătălie. Augereau se aruncă pe centrul armatei rusești, până-ce Davoust îl atacă pe Moscoviți din spate. Zăpada cea deasă, care cădea neîntrerupt, acoperi ca într'un văl amândouă oștirile.

(Va urma.)

mănit sunt în număr covârșitor, afară din orașele de pe lângă mare și din câte-va alte regiuni ei conștiinței elastice a locuitorilor Macedoniei și banilor cheltuiți de propaganda românească, îndeosebi cu întemeierea de biserică și școli. Ziarul vede acum că încoronarea îndărătniciei patriarhului va fi organizarea Românilor, ca nație și biserică independentă, cu un exarh al lor, după cum au și Bulgarii.

Și încheierea e că sunt unii cari fac prea mult zel, că de sigur guvernul român n'a avut de gând să meargă atât de departe și că singura scapare este în tratative cu guvernul român. Prin urmare: unde mai sunt laudele, unde e majoritatea de Greci vlahofoni, cari nici nu ar fi voind să auză de-a se declara Români și a se deslipi de patriarhie? totuși lucrul era atât de simplu, cererile Românilor atât de firești și de modeste! De ce nu li s'a îngăduit a-și asculta slujba biserică în limba română? De ce nu înțeleg Grecii că înzadar umblă în veacul al XX-lea să-și sporească numărul cu elemente cu totul deosebite de ale lor, prin elemente de altă origină, cu altă psihologie, cu alt viitor? Nu e lucru, absurd în Turcia, ca să caute a ținea cu de-a sila la dînsii, un element, care n'are cu Grecii de împărțit nici în clin nici în mănecă?

Acuma e prea târziu, alea jacta est, fenomenul trebuie să se desvolte până la capăt: cine se simte Român, va veni la comunitățile românești, cine se simte Grec, va rămânea la cele grecești. Acuma nu mai e timpul să grecizeze un popor întreg o afurisanie, cum s'a făcut cu Români din Zagoria. Ba chiar Zagoreni, cari nu mai știu nici un cuvânt românesc, să nu se mire Grecii, că vor veni iarăși alături de frații lor de sânge; căci exemplul Irlandezilor dovedește că simțul naționalității poate trăi mai mult decât limba.

Se pare că Mocsary, a cărui articole le-am reprodus, s'a pus pe lucru. Bătrânul speră să găsească acum, ceea-ce într'o luptă de 30 de ani în șir zădarnic a căutat: proseliți pentru ideea împăcării cu naționalitățile.

„Egyetertés“ de Marți publică un nou articol iscălit de acest sol al păcii. Autorul revine asupra luptei culturale între maghiari și ceilalți locuitori ai țerei și o numește iarăși o eroare, o zădarnicie.

Vreți dovezi pentru a vă convinge cât de dezastroasă este politica de maghiarizare? se întreabă el. Dar cea mai puternică dovadă o avem în faptul de netăgăduit, că decenii vin și trec, dar ideea maghiară nu prosperează, chiar dacă am merge și mai departe pe calea brutalităților.

Da, un teritoriu avem cu toții, întreg și nedespărțit. Dar societățile se diferențiază; fie-care naționalitate trăiește pentru sine nu cunoaște pe cealaltă; ziarele naționalităților nu discută chestiunile de interes comun, nu caută nici o apropiere, ci cel mult prin vre-o notiță rătăcioasă, rătăcită în vre-un colț de ziar află știri de viață lor. Iată atâtea țări anormale, succesele faimoase ale șovinismului...

În aceeași ordine de idei Mocsary amintește că noua farsă a războiului cultural declarat de ministrul Berzeviczy, pornește din o călcare de lege. Hotărârile dietei dela 1868 impun adevărat statului să poarte grija ca naționalitățile să-și aibă școlile lor proprii. Ar rezulta de aici ca statul să subvenționeze școlile confesionale, fără a le cere sacrificarea drepturilor lor naționale.

... Și atâtea alte vorbe cuminiți și idei sănătoase! Autorul scriindu-le, se aseamănă el însuși cu semănătorul din biblie, ale cărui semănături cad pe piatră, pe drum, prin bălării și numai puține pe pământ roditor. De-ar încolți măcar aceste din urmă!

Sâmbăta trecută s'a împlinit un an de când o mână de oficeri, sârbi călcându-și jurământul către tron, au înscris prin uciderea nenorociților suveranilor, cea mai odioasă crimă din istoria contemporană.

Beți de alcooluri și ambiții criminale, acești oficeri au pătruns, în puterea nopții în palat, au ucis pe cel cari le oșea în cale și pe cel cari nu voiau să-și calce jurământul către tronul pe care trebuia să-l apere, și au început a scotoci toate camerele și ascunzătorile unde bănuiau a se adăposti regele și regina.

Dar regele și regina nu erau nicăiri!

O goană ne bună se începu prin sumbrele coridoare, o cercetare febrilă prin toate colțurile,

• Invălmășeală de demenți, și totuși regele și regina nu se găseau!

Un sguitoriu fior de spaimă străbătu pe conjurați!

In curte armata impacientată cerea capetele suveranilor, revărsatul zorilor se apropia, complotul era amenințat să fie descoperit, și atunci ar fi căzut atâtea capete, încât ar fi astupat zeci de gropi.

... Un strigăt de triumf străbate piepturile conjuraților: suveranii au fost descoperiți, și atunci s'a început cea mai oribilă măcelărie ce s'a înregistrat în istorie.

Gloanțe, iatagane și săbii au străpuns corpurile regale; apoi a urmat o bațjocorire sinistă.

Cadavrele au fost insultate și pălmuite, acoperite cu scuipat, ear un ofițer mai cavalier nu a găsit un mijloc mai expeditiv de a-și manifesta ura împotriva Obrenovicilor de cât prin a-și viri cisma în pântecul nenorocitei Draga.

Pare o dramă din epoca de decădere a Bizanțului, când împărații ocupau tronul urcându-se pe mormane de cadavre, când intriga, pumnalul și complotul ridicau și dărtăuau dinastiile.

... A trecut un an de când civilizația și viața socială a secolului al XX-lea au fost pângărite de această crimă, și criminalii nu au fost până acum pedepsiți, ba au avut îndrăzneală de a proiecta glorificarea acestei sângeroase aniversări.

Și acum, când se împlinește anul, sentimentul de justiție al acestei civilizații se deșteaptă ear și întreabă pe actualul rege al Serbiei, dacă asasinii și-au luat pedeapsa, sau dacă va mai trece multă vreme până ce dreptatea să se facă.

Uniunea Interparlamentară pentru Arbitragiu Internațional.

In ședința dela 9 Septemvrie st. n. 1903 a Conferinței interparlamentare dela Viena, D-nu Bartholdt, reprezentant din Statele-Unite ale Americii, a propus să se țină a XII-a conferință la Saint-Louis. De oare-ce această invitațiune era făcută de d-nu Bartholdt personal, Conferința a decis, conform tradițiunii, ca să ia act de invitațiune, însă sub rezerva dacă se va primi o invitațiune oficială, fie de la guvernul Statelor-Unite, fie dela parlamentul acestei țări.

In urmă, cele două Camere ale Congresului Statelor-Unite au votat o rezoluțiune prin care invitau cordial pe membrii Uniunii interparlamentare pentru arbitragiu internațional să viziteze Statele-Unite și să țină întrunirea generală în acea țară: în acelaș timp au votat și 50.000 dolari zentru cheltuielile conferinței. Șeful puterii executive (Președintele republicii) a alăturat invitațiunea sa, printr'o telegramă afectuoasă, expediată biroului central dela Berna, al Uniunii prin mijlocirea Secretarului de Stat al Statelor-Unite, d-nu John Hay.

In chipul acesta deciziunea Conferinței dela Viena a rămas definitivă și s'au fixat pentru ținerea ședințelor zilele de 12, 13 și 14 Septemvrie st. n. (31 August, 1 și 2 Septemvrie st. v.)

Programul provizoriu al Conferinței, stabilit de Consiliul interparlamentar în ședința dela 25 Aprilie. a. c. care s'a ținut la Bruxelles, este următorul:

Alocuțiunile delegaților grupurilor; Dezvoltarea ideilor pacifice; acorduri internaționale; progresele ce sunt de realizat în acest domeniu; convocarea unei a doua sesiuni a Conferinței ținută la Haga în 1899, în vederea: a) a generalizării arbitragiului obligator în casurile ce se vor determina; b) afirmarea dreptului puterilor cari n'au semnat Convențiunea de la Haga de a adera la densa; c) fusiunea Uniunii creată de conferința de la Haga cu Uniunea pan-americană; d) a studiului drepturilor și datorilor neutrilor; Reducerea înarmărilor ca consecință a situațiunii actuale, mai cu seamă a acordurilor internaționale.

Oportunitatea revizuirii Constituțiunii de la Geneva, în special din punctul de vedere al întrebărilor explosibilelor și a pericolelor la care ele expun pe neutri; Moțiunea grupului Statelor-Unite (neformulată încă) mijloace de întărire a lucrărilor Uniunii interparlamentare.

Proiectele rezoluțiunilor corespunzând la diferitele puncte de mai sus se vor comunica ulterior.

Până la 1 Iulie st. n. se pot trimite biroului central și alte rezoluțiuni, ce ar dori să susțină d-nii participanți.

Delegații americani doresc să dea Conferinței dela Saint-Louis caracterul unei importante manifestațiuni internaționale în favoarea ideilor de arbitragiu internațional. Cu aceeași ocaziune participanții la Conferință vor avea de admirat imensa expoziție Universală dela Saint-Louis, cea mai mare ce a existat vre-o dată până astăzi.

Președintele republicii va oferi o recepție în Casa-Albă din Washington, înainte de Conferință. In ce privește înlesnirile de cari se vor bucura d-nii parlamentari cari vor merge la Saint-Louis, s'au stabilit până acum acele ce urmează:

Din momentul sosirii pe teritoriul american, ei vor avea întreținerea gratuită care va dura încă câte-va zile după închiderea conferinței. In tot acest timp, au liber parcurs pe toate liniile ferate. După terminarea Conferinței li-se ofere o excursiune spre Vest, în Munții Stincoși (Denver, Colorad) și înapoi, cu totul gratuită.

Familiiile parlamentarilor se vor bucura de toate avantajile ce se vor acorda parlamentarilor.

Pentru a se înlesni drumul la America, se urmează tratative, cu diferite Societăți de navigație transatlantică. Înțelezerea nu s'a stabilit încă pe deplin, dar se crede că nu se va plăti mai mult ca jumătate din prețurile obicinuite.

Fie-care d-n membru înscris va fi înștiințat personal despre ziua plecării și despre condițiunile călătoriei, pe măsură ce se vor stabili. Probabil că plecarea va avea loc la începutul lunii August st. v.

Inscrisurile parlamentarilor români (actuali sau foști parlamentari) se fac la d-nu Stanislas Cihoski, strada Negustori 18 București.

Cu această ocaziune, biroul grupului interparlamentar român roagă pe membrii de a trimite cât mai neîntârziat, la aceeași adresă, cotizațiunea anuală de 25 lei, pentru ca să se poată trimite contribuțiunea anuală a grupului român la biroul central din Berna.

Istoria Naturală.

pentru școlile populare

Iuliu Vuia

învățător și director.

Recenziune de: I. Furdianu.

(Continuare și fine.)

Zoologia sau Regnul animalelor.

Vertebratele.

I. Mamiferele.

1. Ordinul carnivorelor sau a-l răpitoarelor.
 - a) Familia cânilor.
 - b) " mâțelor sau pisicelor.
 - c) " dihorilor.
 - d) " urșilor.
2. Ordinul maimuțelor.
3. " unguțelor cu degete fără păreche.
 - a) Familia cailor.
 - b) " rinocerilor.
4. Ordinul unguțelor cu 2 degete.
 - a) Subordinul, rumegătoarelor.
 - b) " nerumegătoarelor.
5. Ordinul elefanților.
6. " rozătoarelor.
7. " insectivorelor.
8. " pungoaselor sau al marsupalelor.
9. " nedințatelor.
10. " focolor.
11. " chiților sau a cetacelor.

II. Paserile.

1. Ord. galinaceelor.	5. Ord. cântărețelor.
2. " porumbilor.	6. " acățătoarelor.
3. " înotătoarelor.	7. " răpitoarelor.
4. " băltărețelor.	8. " alergătoarelor.

II. Reptilele.

1. Ord. șopărelor.	3. Ord. șerpilor.
2. " crocodililor.	4. Ord. țestoaselor.

III. Amfibiile.

1. Ord. broaștelor.	2. Ord. salamandrilor.

IV. Peștii.

1. Ordinul peștilor osoși	2. Ord. peștilor sgarcioși sau cartilaginoși.

Artropode.

I. Insectele.

1. Gândacii.	3. Fluturii
2. Insecte sociabile.	4. Insecte sugătoare
II. Păiangini	Vermii.
III. Racii	Moluscele.
	Echinodermele.
	Celenteratele.

Botanica sau Regnul plantelor.

Organele plantelor.

Rădăcina. Tulpina. Frunzele. Floarea. Fructul.

Fanerogame.

I. Pomii	a) Păstăioase.
a) Pomacee	b) Verze.
b) Drupacee	c) Curcubeta.
II. Tufe	VII. Plante industriale.
Nobilizarea pomilor.	VIII. Plante aromatice sau mirositoare.
III. Arborii	IX. Plante vindecătoare
a) Arborii frunzoși	X. Plante veninoase.
b) Conifere ect.	XI. Plante decorative.
IV. Cerealele.	XII. Plante exotice.
V. Plante de nutreț.	
VI. Legume.	

Criptogame.

I. Bureții s. ciupercile.	b) Bureți veninoși.
a) " de mâncare.	II. Mușchii.

Mineralogia sau Regnul mineralelor.

I. Rocel simple sau omogene.	III. Mineralele combustibile sau arzătoare.
a) Rocel calcareose.	IV. Săruri.
b) Silicatele.	V. Rocel compuse sau heterogene.
c) Petri scumpe sau prețioase.	Solul. Cristalele. Stalactite. Petri fixate.
d) Metalele.	

Omul.

Corpul omenesc.	d) Mirosul.
Scheletul.	e) Pipăitul.
Mușchii.	Digestiunea s. mistuirea
Nervii.	Circulațiunea sângelui
Organele simțirii.	Respirațiunea.
a) Vederea.	Sufletul.
b) Auzul.	Rassele oamenilor.
c) Gustul.	Inimicul omenimei.

Acesta este cuprinsul manualului Dui Vuia, care este scris într'o limbă ușoară, curgătoare, populară și corectă, ear cu privire la hârtie și tipar cred că e de ajuns să amintesc că este editura librăriei Ciurcu, Brașov și costă numai 60 bani (la comanda mai mari, preț redus); e cunoscută doară această librărie și dexteritatea ei în arta tipografică de întreaga românie. Conchizând dară, că această carte este foarte bună și corespunzătoare, rămâne ca obștea românească să-și facă datoria, drept ce, cu căldură o recomand: Prețuților colegi, ca să o introducă în școlile lor.

Oh! De am înțelege munca și diligența bărbatilor de școală, pe cum și ostenele ce Dl Iuliu Vuia zilnic le depune pe altarul național; nu are lipsă acest „înmulțitor de talanți“ de laudele și reclamele nimăruia: lumea cultă pricepătoare, oamenii desbrăcați de patimile invidiei și urei, îmbrăcați cu lumina și haina adevărului, nu pot decât, să felicite călduros și să recompenseze pe harnicul „dascăl român“ Iuliu Vuia care înmulțind a înmulțit talantul Domnului, primind încă o modestă grăunță, în „marele grănar național.“

MAGLAȘ FUGIT.

— Curentarea lui în toată țeara. —

Nemesa înfirșit e în urma lui. Nemer-nicul acesta care și-a făcut meserie din în-sultarea, batjocurirea și calomnierea tuturor bărbaților distinși ai vieții noastre publice, meserie care era atât de bine honorată între Români, în cât vEURĂm cum acum mai în urmă, invitația respectuoasă a procurorului de a-l pofti pe »dl« Maglaș la răcoare, îl aflase în aerul dulce al Meranului, monstrul acesta carea abea sunt câte-va zile trecute decând inscenase cele din urmă infamii în-contra părintelui Ciorogar, precum ni-se te-legrafează din Timișoara, a fugit dinaintea mânet pedepsitoare a justiției.

Pe azi era pus terminul de pertractare la tribunalul din Timișoara în procesul pă-rintelui V. Mangra intentat în contra lui Ma-glaș, care-l acuzase în »Controla« cu de-fraudări și cu viață imorală și tot pe azi în procesul dlui director Seminarial Rom. Cio-rogariu despre care Maglaș scrisese în foaie că ar comite atrocități cu elevii din Seminar.

Să știe că Maglaș era osândit la 14 zile închisoare și 100 cor. amendă în bani, ori în cas de neplătire pentru fie-care 10 co-roane, câte una zi, de tot dar 24 zile în-chisoare, într'un proces anterior avut cu dl Ciorogar, din ultima instanță a Curiei. Când a fost însă provocat să intré în temniță, Maglaș s'a adresat către procuratură, cu rugarea să i-se dea amânare, pe motiv că e bolnav. A și căpătat dela procuratură concediu de două luni pentru restaurarea scumpel sale sănătăți. Boala firește era numai pretextată și Maglaș își continua în regulă meseria. Pu-blicând acum sunt vre o două săptămâni în foaia sa »Controla«, în formă de co-respondență din Budapesta în chip ne mai pomenit de pervers că a fost absolvat la Curie în procesul cu părintele Ciorogar a tras atenția părintelui Ciorogar asupra boalei sale și intervenind la procuror i-s'a redus concediul dela 2 luni la 2 săptămâni, stând și aceste două săptămâni sub pază polițială. În 20 Maiu avea să-și înceapă lemnița, dar Maglaș face un nou recurs la ministru de justiție, cerînd amênare tot pe motivul că e bolnav. Ministrul a trimis actul procuraturei spre opinie. În tot timpul acesta Ma-glaș firește sta sub pază polițială.

În împrejurările acestea a venit ziua de azi, a pertractării proceselor părintelui vicar V. Mangra și directorul sem. R. Ciorogariu. Ambii s'au și prezentat la tribunal, dar Ma-glaș ca 'n palmă. S'a trimis la poliție, a-ceasta însă a venit cu raport oficios, că Ma-glaș erî a fugit!

În urma raportului oficios a căpitana-tului poliției tribunalul a adus hotărîre de a se curenta Maglaș în toată țeara și ori unde ar fi prins să se aresteze, imediat de unde va fi adus în temniță în care va sta nu numai cele 14 zile, ci va aștepta acolo pertractarea procese-lor pâr. V. Mangra și R. Ciorogar.

În sfirșit mâna sorții l'a ajuns. Indată ce se va fi pus lanțul pe el, rînd pe rînd va trebui să-și dea seamă de atâtea infamii câte a comis. Muștrare de conștiință și așa n'are o fiară de aceasta sêlbatică, numai pe-deapsa corporală, ferul pe mână și pe pi-cioare îl doare. Il va căpeta.

Dar' e satisfăcută oare ordinea morală? Gazdele, gazdele trebuie să iasă la lumină!

NOUȚĂȚI.

ARAD, 17 Iunie 1904.

— În memoria marelui Ștefan. S'a sta-bilit în punctele lui principale programul serbării din București pentru comemorarea celui de al patrulea centenar de la moartea lui Ștefan cel Mare.

Serbarea se va face pe piața Victoria, de la șosea, unde va fi construit un mare pavilion. În pavilion se vor așeza: o miniatură a mormântului dela Puțna, al lui Ștefan Vodă și a diferitelor așezăminte istorice ale marelui Voivod.

Se vor pronunța trei discursuri: dl. ministru al instrucțiunii publice, un ofițer general și un profesor.

La urmă un cortegiu istoric va străbate calea Victoriei până la Ateneu.

Pe piața Victoriei se vor ridica de aseme-nea mai multe tribune pentru public.

— Francisc Ferdinand la împăratul Ger-maniei. Se anunță din Hamburg: Majestatea Sa Regele la invitarea împăratului Wilhelm, de a lua parte la deprinderile militare din Ham-burg-Altona, a însărcinat pe moștenitorul Fran-cisc Ferdinand, cu reprezentarea sa.

— Cadoul regelui Petru. Din incidentul aniversării suirii sale pe tron, Regele Petru al Sêrbiei va dărui fiecărui soldat portretul său iscalit. Regele va mai da un prânz de gală și miliția va căpăta vin.

— Moartea unui poet Sêrb. Dr. Ioan Ioa-novits, poet și scriitor sêrb a murit Marti în Camenița în vîrstă de 71 ani. Decedatul era în-rudit cu Regele Milan. Ioanovits a desfășurat o rodnică activitate literară. Sêrbii pierd întrînsul pe cel mai de valoare scriitor al lor din vieată. Ziarele sêrbești ce ni-au sosit încadrate în negru, îl aduc marî elogii.

— Catastrofă îngrozitoare pe mare. Se anunță din New York: Vaporul »Generalul Slokum« pe care elevii școlaeli dominicale au făcut Duminecă excursiune pe East-Riveren, în apropiere de Helgat s'a aprins și aproape cu totulul s'a nimicit. Focul s'a lătit cu așa iuteală, încât a fost imposibil a deslega luntrițele. Stâncile de pe ambii termuri între Helgat a făcut imposibilă debarcarea la term. D'aceea vaporul a fost tras cu motor pe insula Nort Brotern. Coperișul în câte-va clipe s'a prăbușit. Un martor ocular a povestit: Vaporul dând semnale de primejdie înănta în sus pe apă. De pe copertă am văzut cincizeci-șasezeci persoane sărînd în apă, mai ales femei și băeți. Când vaporul a fost tras pe insulă, situația era așa, că nimeni n'a putut ajunge prin înot termul. Mulți inși, cari s'aflau pe copertă când coperișul s'a prăbușit, au perit în flacări.

— Afacerea lui Fenyő Sándor. Procura-tura ieri a presintat tribunalului actul de acuză împotriva lui Fenyő Sándor. Procurorul și-a în-temeiat acuza pe § 233 a legii penale, care pro-vede crime ce se pedepsesc cu temniță până la cinci ani.

— Deputat defraudant. Se anunță din Triest: Dr. Luzatto Graziado deputat în Dieta provincială și avocat, defraudând 240.000 din banii clienților săi, a dispărut.

— Ambasador refuzat. Prințul rus (?) Leuch-tenberg a abzis cartierul ambasadorului american Mr. Mac Cormick. Prințul și-a motivat hotărîrea cu următoarea declarațiune categorică: Străbunii mei (ruși) s'ar întoarce în siciu, dacă ar ști că tolerez în casa mea pe reprezentantul unui popor care este dușman Rusiei. — Societatea înaltă rusă din Petersburg deja mai de mult a boyco-tat pe ambasador și femeea sa, și atât de ofen-sător, încât soția ambasadorului s'a văzut silită să părăsească Petersburgul. Mr. Cormick este mai ales din cauza aceea așa de urgisit Rușilor din Petersburg, că el a fost singurul reprezentant străin, care după declarația de războiu, când am-basadorul japonez a părăsit capitala Rusiei, a pe-trecut până la gară pe ambasador, luându-și aci

rêmas bun dela el. — Asta constituie pentru Ruși ofensă? De ar fi Rușii atât de virtuși, pe cât sunt de subțiri la nas, de multe rele ar putea și scăpați.

— Necroloage. Florian Popoviciu învățător gr. or. pensionat, fost președinte în două decenii a Reuniunii învățătoresți tractuale și fost comisar consistorial al școlaelor confes. gr. or. a răposat în Bichiș la 11 Iunie n. a. c. în al 68-lea an al etății sale. Fie-l memoria binecuvîntată!

— Marta Vuia născută Papp a repausat Joui la orele 5 dimineata în etate de 75 ani după lungi și grele suferințe, în casa doamnei Dr. Vuia (Strada Sina nr. 1 b.) Repausata în Domnul a fost mama mult regretatului Dr. George Vuia. În mormântarea va fi Vineri în 17 c. la 3 ore d. a. Anunțăm aceasta tristă știre tuturor cunoscuților și prietiniilor. Arad, 16 Iun. st. n. 1904. Familia Vuia.

După un secol... În 21 Iunie se va face desvîlirea monumentului ridicat pe câmpul memorabilei lupte din 17—18 Iunie 1815, cu-noscută în istorie sub numirea »lupta dela Wat-terloo«, în care apusese pentru totdeauna steaua marelui Napoleon. Monumentul e un obelisc înalt, în vîrf cu vulturul francez, și după desvîlire se va da banchet în măjeriștea în care în noaptea de 17 spre 18 Iunie 1815 își avea cuartirul ge-neral Napoleon. Lupta dela Vatterloo își are aceasta numire dela Englezii, fiind-că la Wat-terloo își avea cuartirul general generalul Wil-lington; Prusiicii o numesc »lupta dela Belle-Alliance«, unde stătea centrul oștirilor franceze, iar Francezii o numesc »lupta dela Mont-Saint-Jean« (sat), fiind-că satul acesta era cheia po-siției strategice a oștirilor engleze.

— Dramă de amor în Oradea-Mare. Se comunică din Oradea-mare: Tineră fată cu numele Szabó Gizela, zilele acestea a sosit la Oradea-mare și întîlnind aici pe vechiul ei ideal, strajameșterul Szivós János, a închiriat o odă mobilată. Petrecînd strajameșterul tot timpul său la locuința fetei, proprietarul casei a făcut arătare la poliție, la ce căpitanul a so-mat fata ca în 24 ore, să părăsească orașul. Înzadar a intervenit strajameșterul, poliția nu și-a schimbat ordinul. Așa se vede asta i-a ho-tărît pe îndrăgostiți, cari, împotrivindu-li-se pă-rinții nu se puteau lua în căsătorie, să-și caute refugiu la moarte. Tinerii s'au dus noaptea în cimitirul reformat, și acolo pe mormântul ma-mei fetei, strajameșterul cu revolverul de ser-viciu, a împușcat-o întîl pe fată, pe urmă și-a tras sie-și un glonț în cap. Fata a lăsat o scri-soare în care anunță că azi va înceta a mî-trăi. Strajameșterul n'a lăsat nimic în scris. Cinci ani a servit la miliție și a fost soldat escelent. De mult a tot zis, că dacă fata aceasta nu va fi a lui, se va sinucide.

— Brutalități gendarmerești. Noi am putea lăsa rubrica asta și permanent, căci aproape nu e zi, să nu ni-se scrie de bestialități gendarme-rești, când de ici când de colo. Au reinviat cu adevărat vremile de tristă aducere aminte și iobăgiei și viața bieților sătenii e dată cu desă-vîrșire pe mâinile acestor nebleznicî, oameni fără cultură și de multe ori fără simț omensc. Iată acum că nu noi, ci »Temesvári Hirlap« din Timișoara scrie despre două casuri, de re-voltătoare brutalități gendarmerești. Unul în-têmplat în Sân-mihaiul nemțesc, unde geandarmii pe o femeie au maltratat-o, voinđ s'o constrîngă a face mărturisii. Alt cas în Sânmihaiul româ-nesc, unde geandarmii din Beregsău, au bătut pe un biet om, bănuît că ar fi furat, încât abia va mai fi om din dînsul. Da'poi câte fapte d'a-ste sunt cari nici când nu ved lumina ziliî, rêmân necunoscute.

Pădure arsă. Ni-se scrie: În hotarul com-unel Labașint, s'a aprins un colț din puter-nica pădure, în locul zis »Urdătoarea« și a ars aproape 8 lanțe. Focul abia a putut fi localizat.

— Pentru centenarul al 4-lea al lui Ștefan Cel Mare. — Ministerul in-strucțiunii, în vederea serbării dela 2 Iulie, a pus în lucrare la școala superioară de arte și meserii din Capitală, mai multe o-biecte de armătură, după modelul celor din timpul lui Ștefan cel Mare, cari vor servi la procesiunea ce se va face cu o

cazia acelei serbări. Aşa, printre altele sunt de remarcat: 300 scuturi, 100 lănci, 100 halebarde, 10 topoare, 100 buzdugane, 100 ghioace nestrujite, 100 arcuri, 500 săgeți, 100 manșete, 10 steaguri, 50 arbalet, 10 săbii de onoare, coroana și steagul lui Ștefan cel Mare, toate foarte reușite.

O prea frumoasă impresie produce icoana lui Ștefan cel Mare, lucrată artistic, împodobită toată cu numeroase imitațiuni de pietre prețioase, cum și steagul lui Ștefan cel Mare, sub care a luptat în numeroasele sale războaie.

Primăria Capitalei a înaintat comitetului de organizare a serbărilor ce se vor da în Capitală cu prilejul aniversării centenarului al 4-lea dela moartea lui Ștefan cel Mare, planurile după care se vor construi tribunele, estrada și celelalte decoruri de pe piața Victoriei.

— **Atentat contra Țarului.** În urma știrilor neliniștitoare, ce sosesc mereu de pe câmpul de războiu, zi de zi crește și neîndestulirea generală, ce amenință cu o teribilă cataclismă întreg sistemul despotismului rusesc. Stările în Rusia sunt nespuse de deplorabile, dar mai vrednică de plâns este soarta clasei inferioare a *moșicilor*, cari acum sunt mai mult ca altădată oprimați. Aceste neîndestulări sunt intențite prin corupția ivită adică cu războiul, furturile, defraudățiunile, ce comit superiorii (chiar prinți, generali, prințese). Nu este mirare dacă în atare împrejurări și cele mai deștepte elemente ale cetățenilor încep să recunoască necesitatea unei reacțiuni, care să schimbe stările fără seamăn în lumea civilizată de azi. În ascuns se pregătește mereu procesul renașterii Rusiei. Zilele trecute s'a descoperit, că conștiința drepturilor omenești începe să se deștepte și în interiorul fiilor lui Marte.

Intr'aceea neconținut merg convoiuri de condamnați exilați spre Siberia; iar acasă mereu lucrează ideea libertății, pregătind terenul pentru ziua mare, în care mai aprig și mai înverșunat poate ca în revoluțiunea franceză, va avea să fie răsturnat acel sistem de guvernament diabolic, care împedecă ori-ce dezvoltare naturală a popoarelor, care ține mulțimea în întunec și orbie sufletească, bună numai pentru sclăvie, de a purta jugul după cap, și de a lucra, ca niște pari pentru a susține pe țar și întreg aparatul său de teroare și spionaj.

Țara mai mult ca altădată este inundată de detectivi, de denunțanți; acum se trudește trufia centralismului rusesc mai mult ca altădată să înăbușe cu violență brutală răspândirea luminii, care, dacă este înăbușită într-o parte, izbucnește de altă parte, căci ceea-ce trebuie să vină, va veni, fără ca acel aparat infernal să o poată zădărnici pentru totdeauna. Vor îndura ce-i drept încă mulți moartea de martiri, se vor topi încă nenumărați bărbați, amici ai poporului prin minele de plumb siberiene, vor fi duși încă mulți sub furci, dar procesul renașterii *tinerei Rusii*, cum am zice nu poate mult timp întârzi. Tinerimea universitară, oficerii conjuratori, socialiști amariți, nihilisti pânditori și alți neîndestulii sunt tot atâtea cratere, cari vor să verse lavă cutropitoare în ziua erupțiunii de grozav spectacol. Această zi se apropie mereu pe care o grăbesc și evenimentele din Extremul-Orient. Țarul, capul țării lipsite de baza morală, și dela care pornește tot răul, își petrece zilele sale în continuă groază, căci știe prea bine, că și în mediata sa apropiere se găsec de aceia, cari au în inimă germeul răsunării. Cât de aproape este izbucnirea înfricoșatului eveniment, care va fi fără păreche în istoria lumii, și care va împrumuta posibil efectul său și altor popoare asuprite, dovedește faptul, că *diplomația rusească a cerut ajutor dela Austro-Ungaria pentru cazul dacă în Polonia ar erupe revoluțiunea*. Este pe semne vorba despre mobilizarea generală a forței militare rusești în urma complicațiunilor din Asia extremă. Armata din Mandșuria este puțină pentru a da pept cu succes barem îndestulitor cu Japonezii, iar de aceea, cum vedem guvernul rusesc n'are curajul să mai trimită, dacă nu voește să se expună aceluși pericol, că simțind condu-

cătorii revoluțiunii slăbiciunea detentorilor de putere, să tragă socoteala cu ei. De aceea ar avea lipsă Rușii de intervenție străină, ca să se poată lipsi aci de garnizoanele încuartirite prin orașele s'ermanei Poloniei.

Dar astea încă nu înseamnă totul. Zilele trecute s'a făcut carăși o încercare de omor în contra Țarului, care puțin a lipsit, că nu a reușit. Așa se vestește din Petersburg, că în palatul imperial au fost aflate două mașini infernale: una în rectoriu alta în sala de recepție, ambele au fost ascunse în casete de tutun. Mechanismul era excelent, și mașina era potrivită pentru momentul, când Țarul va șede la prânz, respective, când va acorda audiențe. Este evident, că este vorba despre un atentat, pregătit cu multă îngrijire, la care negreșit că sunt implicați și dignitarii de curte.

Este deci în perspectivă, ca de nou să ajungă pe mâna schingvitorilor o seamă de nevinovați.

— **Jertfa automobilului.** Se depeșează din Triest: Un automobil ce venea din Paris, a trecut peste un om, lasându-l mort în drum. Automobilul a mers mai departe, dar în San-Louis a fost oprit și proprietarul, baronul Grünburg, deținut.

PROGRAMA

Examenelor dela școala gr.-or. română de fete

din Arad.

Sâmbătă în 5/18 Iunie.

Orele 8—11: Examen de studii.

" 11—12: Privirea exoositivei de manufacturi ale elevelor.

" 4—6 " " " " "

Duminică în 6/19 Iunie.

Orele 4—6: Producțiuni musicale — declamatorice și încheierea festivă a anului școlar 1903/4.

Părinții și rudeniile elevelor, precum și toți aceia, cari se interesează de școala noastră de fete din Arad, sunt binevăzuți la aceste examene.

Programa producțiunilor musicale-declamatorice dela școala gr.-ort. română de fete din Arad în 6/19 Iunie 1904 estu următoarea:

1. „Marș turcesc“, pentru 6 mâni, de L. Beethoven, esec. la pian de: Veturia Blaga, Cornelia Pap și Elena Doagă.

2. „Vară“, poezie de St. O. Iosif, decl. de Ec. Biriș.

3. „Valurile Senei“, vals român de I. Pavlavsky, esec. la pian de Elena Doagă și Cornelia Pap.

4. „Consolarea“, romanță, duet de R. Karasz, cântată de Ersilia Liuba și Sofia Săcoșan.

5. „Plugul blăstămat“, poezie de V. Alexandri, decl. de Florica Cărăbaș.

6. „Dans român“, de Vogel, esec. la violină de Mărioara Popovici cu acomp. la pian.

7. „O sară la stână, idila de C. Porumbescu. esec. la pian de Livia Pența.

8. „Szép Ilonka“, poezie de M. Vörösmarty, decl. de Cornelia Moldovan.

9. „Ingerul gardian“, de M. B., cântat de Octavia Gașpar cu acomp. la pian de C. Pap.

10. „Emmi“, poezie de V. Alexandri, decl. de Mărioara Lazar.

10. „Baladă“, pentru violină, esec. de Sofia Săcoșan cu acomp. de pian.

12. „Heimkehr am Weinachts-Abend“, melodramă de E. Eichler, decl. de Livia Pența.

13. „Din dansurile române“, ale lui Chovan Nr. I., esec. la pian de V. Blaga.

14. „Dor de mare“, de I. Murășan, cântată de Sofia Săcoșan.

15. „Mama“, poezie de G. Coșbuc, decl. de Natalia Weber.

16. „Ruga mamei“, baladă de W. Alberti, cu acomp. la pian de Reinecke, trad. de L. R. Suci, decl. de Veturia Blaga.

Încheierea anului școlar 1903/4.

Diracțiunea școlii gr.-or. române de fete din Arad.

Telegrame.

De pe câmpul de luptă vin știri cari arună când despre înfrângerea Rușilor, când despre a Japonezilor. De altfel peste vre-o câte-vă zile se va adevăra că telegrame spun adevărul: cele venite peste Petersburg, sau cele venite prin Tokio și Londra.

Până atunci nu se știe nimic sigur. Eată telegramele de astăzi:

Tokio, 16 Iunie. Vapoarele de comerț „Nitasimaru“ și „Satumaru“ au fost scufundate de flota rusească din Wladiwostok. Dintre personalul vapoarelor au putut fi salvați 319 oameni.

Londra, 16 Iunie. Se anunță din Shanghai, că vapoarele de războiu japoneze au avut o luptă foarte violentă cu flota rusească din Wladiwostok. Vapoarele rusești au luat-o la fugă spre direcția de Ost.

Tokio, 16 Iunie. Intre Kuasiatu și Punciu s'a dat o mare ciocnire. Rușii au pierdut o mie de soldați și toate tunurile. Trupele rusești s'au retras spre Nord. Se vorbește, că forța militară rusă bătută vrea să meargă spre despresurarea Port-Arthurului.

San-Petersburg, 16 Iunie. Agenției telegrafice rusești i-se telegrafează din Mukden: O parte din forța militară dușmană voind să se retragă dela Porth-Arthur a plecat spre Sud. Astfel s'a întâmplat lângă Vasalku o ciocnire, care s'a sfârșit cu înfrângere mare a Japonezilor. Spre Nord dela Ficiau s'a dat o nouă luptă. Din partea Rușilor au căzut 500 morți, 300 răniți. Rușii au pierdut și 14 tunuri. Eară din partea Japonezilor au căzut cam vre-o o mie de oameni.

Economie.

Arad, 17 Iunie.

Băncile — la rând. Comisiunea financiară a Dietei, în ședința din 14 l. c. în nex cu budgetul portfoliului de finanțe, al sulevat și chestiunea controlului extern a băncilor. Cu acest prilej deputatul Hegedüs Loránt, fiul fostului ministru, a bombardat și aceste redute ale naționalităților, în loc de ale fi pus drept exemple de imitat, de cinste corectitate și muncă asiduă. Tinerul șovinist a zis, că principiile sulevate în sinul comisiunii s'au realizat, dar nu prin unirea institutelor maghiare, ci prin aceea, că în 19 Octomvrie 1903 a devenit fapt sindicatul băncilor române, iar în 29 Decemvrie 1903 a băncilor săsești și anume cu tendențe hotărît naționaliste. După câte-va floricele de stil, a făcut următoarea propunere:

1. Guvernul să între în tratative cu Banca Austro-Ungară, ca să nu reescompteze numai cambiile acelor institute, cari au intrat în sindicatul comun și mutual de revisuire a comptabilității, a institutelor maghiare. Asta va contrabalansa la tot cazul sindicatul naționalităților.

2. O lege scurtă să stabilească, că fie-care institut este obligat în limba statului a-și face bilanțul, și după model din Prusia să fie precis și unitar stabilite pozițiile, ce trebuie să cuprindă bilanțul. Azi compoziția bilanțelor e atât de diferită, încât nici un institut nu poate controla pe celalalt.

Ministrul de finanțe Lukács reflectând asupra propunerii lui Hegedüs Loránt a declarat pe scurt, că astfel de asociere, cum este a băncilor române și săsești, au și băncile maghiare dar statul nu vrea să s'atingă de afacerea aceasta care ar cauza mari greutăți.

Ambițiosul tiner va trebui deci să caute altă temă, n'a s'fclit-o nici cu băncile pe cum n'a dus-o la nimic nici cu afacerea Săcuilor, afacere pe care călărea anul trecut, fără însă ca lumea să-l bage în seamă. Un s'fat îi dăm însă: să nu părăsească acest teren, operând cu insistență pe această, va veni sigur valul, care să-l scoată la suprafață. Numai insistență să cere!

Alcoolul în birturi de reformă. În Germania există societăți de temperanță, cari au tendința de a înființa birturi de reformă. Ast-fel din Lipsca suntem anunțați, că societatea de temperanță de acolo a înființat un birt, care e primul în genul său.

Béuturile fără alcool sunt, bine înțeles în majoritate, dar birtul mai are diferite vinuri, bere, lichieri. O specialitate a casei e punerea în consumație a beuturilor foarte slabe în alcool. E de remarcat apoi, că se permite intrarea în restaurant și în camera de lectură, fără ca vizitatorul să fie obligat să consume ceva. Se plătește numai zece pfenigi pe oră sau două mărci pe lună. În schimbul acestei taxe e liberă întrebuințarea ziarelor, cărților și jocurilor.

Congresul și expoziția de alcool din Viena. La 10 Aprilie s'a deschis la Viena congresul și expoziția industriei spiritului sub patronajul arhiducelui Franz Ferdinand. Lumea agricolă și industrială a statului vecin a primit, se înțelege lesne, cu multă bucurie vestea despre această înaltă protecție.

Atât congresul cât și expoziția au avut un succes desăvârșit, nătrăgând atenția înaltelor autorități ale imperiului.

La strălucitul banchet de închidere, ce a avut loc cu acest prilej în sala de onoare a primăriei din Viena, au luat parte 650 de persoane. Printre persoanele de față notăm pe d-nii: Dr. v. Koerber, primul ministru austriac, Dr. v. Wittke, ministrul C. F. v. Call, ministrul de comerț, v. Giovanelli, ministrul de agricultură, marchizul de Reverseaux, ambasadorul francez, contele Kapnist, ambasadorul rus, apoi delegații Germaniei, Franței, etc.

Ministrul președinte Koerber luând cuvântul, a arătat progresele pe care le-a realizat în ultimul timp industria spiritului.

Dacă e de dorit — a zis primul ministru austriac — ca să se micșoreze cât mai mult consumul intern, deoarece ce s'a dovedit că alcoolul e dăunător organismului, apoi fabricanții de alcool au câmp deschis cât privește raportul cu celelalte industrii. Dacă alcoolul nu mai poate fi privit ca aliment al populației sărace, ca odinioară, el are însă un viitor în industrie.

Ministrul președinte austriac a insistat apoi asupra legăturii strânse care este între industria spiritului și agricultură, legătură mult mai strânsă decât dintre industria zahărului și agricultură.

Se vede lămurit — a conchis dl Koerber — cum într'un stat înfloritor nu poate exista contra-zicere între interesele industriei și cele ale agriculturii.

BURSA.

Bursa de cereale și efecte.

CEREALE:

— Cursul pieței din Budapesta. —

— 16 Iunie 1904.

GRĂU.

Grâu dela Tisa	9.27—9.45
" din Banat	9.05—9.05
" din Nordul Ungariei	8.97—
" din Bacța	9.00—

Prețuri de încheiere oficiale:

Grâu de toamnă (Oct.) c.	9.06—9.07
Săcară de toamnă (Oct.) c.	6.81—6.82
Ovės de toamnă (Oct.) c.	5.87—5.88
Porumb pe Iulie c.	5.20—5.21
" pe August c.	5.32—5.33
" pe Maiu 1905 c.	5.49—5.50
Rapița pe August	10.45—10.55

Cursul pieței din Timișoara.

— 8 Iunie 1904 n.

Raportul societății Lloyd:

Grâu 75 klg.	7.90—8.—
" 76 "	8.10—8.15
" 77 "	8.20—8.25
" 78 "	8.30—8.35
Săcară	6.—6.10
Orz	5.40—5.50
Ovės	5.00—5.05
Ovės ales	5.15—5.20
Porumb	5.10—5.15

EFFECTE:

Budapesta, 8 Iunie 1904.

Incheierea efectelor ung.

Imprumutul c. fer. ung. în argint	— — — —
Obligațiuni de stat ung. ale c. fer. de ost	— — — —
Renta coroanei ung.	97.15
Obligațiuni de 4% ung. pentru scutirea de darea pământului	97.55
Renta de aur 4% — — — —	117.95
Acțiї pentru asigurarea de credit ungar	742.50
Los de câștig al împumut ung.	207.—
Acțiї ale c. fer. de Kassa-Oderberg	— — — —

Incheierea efectelor austriace.

Renta de hârtie 4 ² / ₁₀ %	99.20
Renta de aur austr. 4%	118.45
Los din 1860	152.35
Los de cred. austriac	463.—
Banca austro-engleză	— — — —
Bank-Verein din Viena	509 —
Banca austro-ungară	1619 —
Acțiї ale c. ferate sud-austriace	77.15
Societ. de navigațiune Dunăreană	838.—
Acțiї de tutun	329.50
Aur bătut ces.-reg.	11.31
Renta de argint 4 ² / ₁₀ %	99.75
Renta coroanei austriace	99.20
Los din 1864	257.—
Acțiї ale instit. de cred.-austriac	639.50
Acțiї ale băncii Uniunii	518.—
Banca austriacă Länder	424.75
C. fer. austro-ungară de stat	638.—
Acțiї de Alpi	407.75
Prețul de schimb londonez	232.40
Tramwaw vienez	— — — —

ORZ.

Orz dela Tisa	6.10—7.20
" de lângă Dunăre (Bpesta-Mohaci)	6.60—7.—
" din Nordul Ungariei	6.80—7.50
" pentru spirt	5.80—6.15
" pentru nutreți	5.70—6.—

SĂCARĂ.

Săcară din jurul Pestei	6.95—7.15
" din Nordul Ungariei	6.00—6.00
" deoseb. ung.	6.70—6.90

PORUMB.

Porumb ungar	5.55—5.75
" sârbesc	— — — —
" Cinquantin	6.65—7.20

OVES.

Ovės unguresc prima	5.25—5.50
" " media	5.08—5.20
" " slab	5.85—5.05

LOSURI.

Val. nom.	Bani	Marfă.
10. — Losuri „Barilika“	19.50	21.50
10. — " „ cu stam. austriacă	21.—	23.—
— — " „ bilet de câștig	6.—	8.—
200. — Impr. oraș. Vien. din 1874	503.—	523.—
80. — Los al orașului Buda	165.—	175.—
80. — " „ cu stampilă austriacă	168.—	175.—
4. — Los „Jó sziv“	10.—	11.—
4. — " „ cu stamp. austr.	10.—	11.—
— — " „ de bancă de credit hipot. maghiar	40.—	44.—
— — " „ de bancă cu st. aust.	46.—	51.—
10. — Los al crucei roș. magh.	26.50	28.50
10. — " „ cu st. aust.	29.—	31.—
24. — " „ bilet de câștig	9.—	11.—
24. — Los al cruc. roșie ital. cu stam. austriacă	44.—	46.—
— — " „	47.—	52.—
20. — Los al crucei roșie austr.	54.50	56.50
200. — Los al inst. de cred austr.	465.—	475.—
84. — Los Pálffy	160.—	170.—
96. — Los al imprum. serb. per. 100 fl. 2% inter. 13 Ian. 1902	90.—	95.—
98. — Los al impr. serb. per. cu stampilă austr. 13 Ian. 1902	94.8	— 3

Budapesta, 8 Iunie.

MONETE.

Aur, magh. ori austriac, bătut	11.35	11.—
" " " " rotund	11.27	11.33
" " " " piesă de 8 fl.	18.99	19.04
" " " " piese de 20 franci	23.44	23.54
" " " " piese de 20 marce	23.47	23.56
" " " " lire turc.	— — — —	— — — —

Nota de bancă germană (100 ma.)	117.30	117.60
" " " franceză (100 fr.)	94.95	95.25
" " " italiană (100 lir.)	95.07	95.25

Ruble de hârtie piese	2.53	2.45
Notă de bancă românească (100 lei)	94.50	95.52
" " " sârbească (100 den. de argint)	92.35	93.25

Bibliografii.

A apărut:

Istoria lui Ștefan-cel-Mare pentru poporul român, compusă de dl. profesor universitar N. Ivrga și tipărită cu cheltuiala ministerului instrucțiunii publice și al cultelor.

În frumoasa emulațiune ce se manifestă în general în vederea serbărilor pe cari întreg neamul românesc le organizează pentru comemorarea unuia din cei mai străluciți Voevozi naționali, scrierea d-lui prof. N. Iorga este bine venită să ne istorisească viața și vitejeștile fapte ale Marelui Domnitor.

Numele autorului, un adânc cunoscător și un neobosit cercetător al trecutului nostru istoric, ne scutește de ori-ce altă recomandare.

Se poate citi Istoria lui Ștefan cel Mare scrisă de dl. N. Iorga cu încredințarea că va afla viața și faptele lui Ștefan Vodă după dovezi, documente de o netăgăduită valoare și un riguros adevăr istoric.

Este de asemenea inutil să stăruim și asupra stilului.

Cartea este scrisă în adevăr pentru popor.

Se poate comanda în Arad la librăria P. Simtion, ediția populară cu 75 fil. plus 20 fil. porto, ediția de lux 2 Cor. 50 fil. și 30 fil. porto.

A apărut în editura Librăriei C. Sfetia București și se află de vânzare la principalele librării din țară: G. Becescu Silvan — Ștefan-cel-mare, după cele mai vechi hrisoave și cele mai noi cercetări istorice, cu o copertă foarte artistică, prețul 50 bani.

Licitațiune minuendă.

Pe baza incuviințării Ven. Consistor diecesan din Arad 30 Maiu (12 Iunie) 1904 Nr. 3200 se escrie licitațiune pentru renovarea sf. biserici gr.-or. rom. din Șimand (comt. Arad), cu prețul de exclamare în general 8196 cor. 25 fil.

Licitațiunea verbală și cu ofertele închise se va ținea la 12/25 Iunie 1904, la orele 10 a. m. în casa bisericii.

Planul: specificarea de spese se poate vedea la subsemnatul conducător al oficiului parochial și la arhitectul I. Nig a Arad (Atzél Péter u. 1 sz)

Cel-ce voește a primi lucrarea are să depună un vadiu de 10% în bani gata.

Șimand, 2/15 Iunie 1904.

Augustin Beleş, cond. oficiului parochial.

Felurimii.

Mareșalul Yamagata. Dintre ultimile știri privitoare la războiul din Orientul îndepărtat, cea mai interesantă este aceea care ne-a adus vestea numirii mareșalului Yamagata ca șef suprem al armatelor japoneze.

Mareșalul Yamagata, care a comandat și în războiul contra Chinei, este pentru japonezi personificarea gloriei lor militare. Numirea lui dovedește că Japonia voeste să întrebunțeze toate mijloacele și întreaga-i putere pentru cucerirea Port-Arthurului și întregii peninsule Lia-tung.

Trecerea acestei peninsule în posesiunea Japoniei a fost una din condițiile de pace dictate de Japonezi la Simonoseki Chinezilor învinși, trecere împiedecată de către Rusia și Franța și Germania. Japonia a fost silită să se supune celor trei mari puteri albe, și faptul acesta a fost considerat în imperiul soarelui-răsare ca o umilire națională. Numirea mareșalului Yamagata înseamnă că ziua cea mai mare a revanșei a sosit în sfârșit și că Rușii trebuie zdrobiți de către acel care acum zece ani a fost silit să capituleze în fața Rusiei și a celor-lalte puteri europene.

Mareșalul Yamagata se bucură de o popularitate aproape legendară, de când el a trecut fluviul Yalu în războiul din 1894 contra Chinezilor, el este considerat în Japonia ca un om căruia nimic nu poate să-i reziste și care poate ori-ce. Yamagata a fost rând pe rând primministru ministru de război, ministru de interne, ministru de justiție, acum opt ani reprezentantul lui Mikado la încoronarea țarului... în contra armatei căruia el luptă acum. O figură slabă, dar mlădioasă, cu un exterior impunător, bătrînul de 66 ani merge în fruntea armatelor sale ca să nimicească puterea Rusiei în Extremul-Orient.

Din numirea sa se poate conchide că Japonia este hotărâtă de a forța cu ori-ce preț Port-Arthurul și cucerirea peninsulei Lia-tung, pentru a da războiului o întorsătură favorabilă ei. Dar cât de îngrozitoare vor fi luptele cari se vor da în jurul Port-Arthurului! Luptele acestea au început în mod înspăimîntător la Kintșou, unde de ambele părți au căzut mase mari de oameni, dar și înspăimîntătoare vor fi acele cari se vor da încă în jurul acestui oraș, când furturile cari scupă foc și moarte vor secera mil de vieți între asediații și asediați.

Se spune că Mikado s'ar fi declarat contra cuceririi Port-Arthurului, când îi s'a spus că ea necesită sacrificarea a 50.000 oameni. Indiferent dacă aceasta este adevărat sau nu, dar povestea aceasta arată ce înfricoșătoare va fi baia de sânge ce se prepară.

Și față de orbul dispreț de moarte al Japonezilor, de fanatismul lor războinic, care s'a dovedit până acum cu numeroase exemple, este pur și simplu înfloritor de gândit numai la scenele ne mai auzite ce se vor petrece când, în ultimele lupte, elanul sâlbatic al asediaților se va ciocni de rezistența disperată a asediaților.

Japonia vre-a însă să isprăvească repede și ea nu se uită la sacrificiul de oameni, la baia de sânge ce va însemna Port-Arthurul cu un semn roșu în istoria lumii. Ziua revanșei a sosit și de aceea a fost numit mareșalul Yamagata ca șef suprem al armatelor până acum victorioase.

Un armurier psiholog. O grațioasă pariziană de 17 ani, anume Rosa Laurier, tusese părăsită acum câte-va zile de iubitul ei; mâhnită, ea se hotărîse a-și curma viața, și în acest scop se duse la un armurier spre a-și cumpăra un revolver.

Armurierul, observând fața palidă și infinit de tristă a fetei, își închipui scopul funest pe care mica modistă îl avea cumpărându-și arma, și-i oferî îndată un pistol pe care îl ținea la o parte.

— Luați acest pistol, domnișoară. E o adevărată ocazie: o armă care are o precizie și o forță extra-ordinară. Cine s'o rănit cu el nu va putea să-și povestească impresiile...

— Foarte bine — zise fata. Il cumpăr pe acesta. Prin urmare, te rog încarcă-mi'l cu îngrijire.

Și armurierul i prezintă arma gata

pentru scopul fatal. Abia reintoarsă acasă, Rosa Laurier își rezemă gura armei la tîmplă și trase cocoșul. La detunătură a lergară vecinii și vecinii și găsiră pe modista cu totul mirată de a se afla încă în viață și... îmbăcsită cu un delicios parfum de eliotrop.

Deșteptul armurier vinduse disperatei un pistol preparat pentru un prestigitor.

INSERTIUNI și RECLAME.

Căsătorie.

Un candidat de preot ales într'o comună din Archidieceză, în scop de căsătorie, dorește a face cunoștință cu o domnișoară română preste 20 ani trecută și care să fie calificată pentru școlile elementare de stat sau profesionale.

Epistolele sunt a se adresa în timp de 30 zile, la Administrația „Tribunii” în Arad.

Se cere și se asigură păstrarea discrețiunii pe cuvîntul de onoare.

262 4-5

În comuna Berzova să caută un faur și un barbier. Cari voesc se ocupe acest loc, să se adreseze la Vaselian Popovici, inv. pens. în Berzova.

268 2-3

Spre orientare.

Cu onoare subsemnatul am deschis în Arad, strada Salacz Nr. 3 (lângă berăria Kis-Pipa) un biou general de informații.

Stăm în legătură cu institutele de bani externe și interne și așa suntem în plăcuta situațiune a esopera cele mai favorabile împrumuturi, replăbile în anuități, pe termene ceie mai lungi posibile și pe lângă cel mai ieftin etalon și anume:

Pe case, edificări, pământ, mai departe credite personale și de grupări.

Mijlocim: cumpărări de mobile și imobile, arîndări de locuințe și realități. Esoperăm: concesi de majorenități, căsătorie etc.

Primim: încasări de pretensiuni, de note, urmăriți particulare și observațiuni discrete în cauze familiare.

Primim: arangiarea între comercianți, particulari și creditorii lor, esoperări de amînări etc.

Căștigăm informațiuni esacte și demne de tot crezământul în ori ce direcție și despre împrejurările personale și materiale pe lângă cea mai desevărsită discreție.

Basat pe acestea rugăm pe on. public, că împrumuturi nefavorabile ce eventual au deja, precum și ori ce împrumuturi noui, mai departe cumpărări de mobile și imobile, esarîndarea lor și celelalte afaceri înșirate mai sus să binevoiască a se adresa cu încredere biouului nostru și a ne însărcina cu afaceri, asigurînd on. public anticipativ, că ori ce însărcinare vom îndeplini-o în modul cel mai prompt și culant, ca în chipul acesta să binemerităm încrederea ce se va pune în noi.

Cu deosebită stimă.

Klonda și Szatmáry

proprietarii biouului general de informațiuni.

Arad, Strada Salacz Nr. 3.

271 1-3.

O odaie cu intrare separată mobilată elegant se poate închiria momentan.

269-

Arad, Strada Szt.-István Nr. 6.

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă una coroană, pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 filerî expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frângerii: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 filerî. Cu rambursă speșele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biouul de administrațiune al lui

Ingusz I és Fia.

Arad

207

La publicațiunea Doctorului Licht despre folosința fluidului Elsa al lui Feller din deosebite reviste medicale au apărut mai multe declarații și păreri din partea specialiștilor, cari toate accentuează, că fluidul Elsa al lui Feller este chemat să ocupe locul prim în tămăduirea morburilor de pelagră; mai departe proprietățile prin cari se deosebește de alte asemenea preparate sunt următoarele: 1. efectul rapid și fără dureri; 2. efecte ulterioare exchise, 3. Modul de întrebunțare ușor și mirosul per eminentiam fin; 4. Prețul extraordinar de ieftin; Multe micri scrisori de mulțumită dovedesc, că fluidul Elsa al lui Feller, care la multe expoziții a fost premiat, ajută excelent și iute contra durerilor de cap și stomac, de podagră și junghii, contra tusei, răgușelci, flegmei, lipsei de apetit, digestiune deranjată, ameteților și contra altor multor morburî. 12 sticle micri ori 6 sticle duple trimite francat pentru 5 coroane unicul preparator Eugen V. Feller, farmacist, Stubica, Centrale 81. (com. Zagreb). Feriți-vă de diferitele falsificări fără valoare.

252 2-2

Anunț.

Sub titlul: „Terția, trăsături critice de pe viața Românilor transilvăneni” — și drept completare a scrierilor mele „Reunirea” și „Almanachul sf. Nicolae”, va apărea în Octomre a. c. un nou studiu de aceeași estensiune, circa 200 pagini 8° mare, condus de curate tendențe pentru regenerarea popoului nostru.

După experiențele făcute cu aceste cărți însă, care au fost căutate, iar prețul lor a ramas în mare parte prin buzunarele unor „librarî” și mai ales „prieteni-colegi” conșciențioși (?), noua carte se va tipări într'un tiragiu restrins și se va trimite numai abonenților. Voi fi în chipul acesta pus în puțința a trimite cartea franco la adresa abonenților pentru prețul anticipat de 2 cor dând colectanților deja dela 5 exempl. unul gratuit.

Rog deci On. Public român, se aboneze aceasta scriere prin asignarea prețului la adresa mea mai de jos. În urma unor svonuri împrăsciate cu rea credință, aflu de lipsă a constata aici, că cărțile mele nu sunt nici oprite, nici epușate (mai am din fiecare vr'o 150 es.) — și astfel ori-cine le poate comanda direct la mine pe lângă prețul redus à 2 cor. În anumite cercuri se manifestă și oarecare timiditate față de procurarea acestor cărți; — observ deci, că în asemenea casuri, astfel nemotivate, cărțile se pot comanda pe o adresă fictivă post-restante.

Sibiu, 15 Maiu 1904.

Ppresb. N. Manegujiu.

260 2-5

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

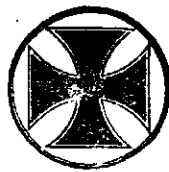
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amulet, tuituri de ureche, bătăde de inimă, sgârșiri de inimă, astma, ausul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră, iachias, udului în pat, oftuzia, insomnie, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, cari la tratare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insușirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant

în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe departe vindecă cu succes boalele aflătoare, care pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurierei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedea aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde oricine încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și răspândit.

Chiar și ieftinătatea estraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțelegere.

206

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburii învechite

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femei de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și expedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

Să primesc zidiri de case de locuit și de închiriat și pe lângă achitare în rate.

În binevoitoarea atențiune celor ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public. că am deschis în

Arad, str. Csernovits Péter Nr. 14.

un birou pentru

Întreprinderi de zidire

Primește tot felul de comande și proiecte de zidiri: case, fabrici, biserici, școli, cripte, școale etc., în ori ce stil; primește tot felul de reparaturi și ori-ce transformare și estimare de zidiri pe lângă prețurile cele mai echitabile.

Fiindu-mi scopul a bine-merita de încrederea On. public prin praxa-mi îndelungată și cunoștințele-mi speciale pe lângă prețuri convenabile, — precum și prin îndeplinirea repede a comandei, apelez prin aceasta la binevoitorul sprigin al On. public.

154 19—25

Cu stimă:

Kondorossy Kálmán.

Deposit permanent de materii necesare la ori-ce zidire nouă.
Vânzare în mic și mare.

Planuri, budgete gratuite.

SZIRMAI és TÁRSA ARAD, Andrásy-tér 4.

(În edificiul hotelului Nádor).

Făină de magnezit și leșie de magnezit.
Alabastru de ghips de struccatură (marder)
Var, calitatea cea mai bună.
Cement de Beocin, Portland și roman
Cărămizi chamotte rezistente focului.
Plăci de fayence și maiolica p. pardosire.
Plăci de Mettlach, romane, venețiene, de
kelheim și keramikă pentru pardosire.

Lespezi de izolare, de acoperit și de asfalt
Cărămizi diverse pentru acoperire de case.
Țevi deosebite pentru canaluri.
Mai departe trimitem: 282
Năsip de Murăș,
Petricele mărunte și pentru căări de
grădină.

Clientilor nostri așezăm plăcile de pardoseală, săvârșim lucru de acoperit casele și ori-ce lucru de asfalt prin specialiștii noștri pe speșele proprii.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.
A BANCII GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severn, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fiș, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în zina morții întimplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, revizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinei: grân, secară, orz, encoruz, ovăș, via (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmeș, untrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuare mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad.

Strada Săceheș nr. 1. — Telefon nr. 899.

428—168

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv. și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindru pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sâmburul de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se da o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu ventiluri rotunde. Pentru comune foarte potrivite, de oare-ce la întrebunțarea de apă nesposă ori murdară nu abzie serviciul. Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparație gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de căneapă din lăuntru căptușite cu gumi cu prețurile cele mai ieșine.

Fantani cu țevile trebuincioase în preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pompe reg. ung. priv.

Arad, Rákóczy-utca 27. sz.

Ștropicitori de vie se primesc spre reparare.

Grădina artificială

alui

248

PAPP SAMU

ARAD

Török Gábor-utea 20. sz.

Face și construiază din flori vii după moda cea mai nouă parisiacă buchete, coroane și tot felul de obiecte de lux de flori vii pentru prețuri moderate.

Redactează foaia pentru grădinărit

A Kertészeti Közlöny

care aduce publicațiunii despre cele mai recente novități de grădinărit și servește ca manuductor ori-cărui grădinar.

Abonamentul pentru un an este
* **coroane.**

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vesminte, mărfuri!

Asigurați contra grădinei: encoruzul, grâu, secară, ovăș și toate plantele economice!

Cel mai preferit, mai bun mijloc de colorare a părului e

MELANOGENE

in culoare neagră și brună.

Cu preparatul acesta escelent și nevinovat, p^{er} barbă, mustăți în cinci minute se pot colora în negru ori brunet. Colorarea e constantă și nu se poate osebi de culoarea naturală, nici cu săpun, nici apă caldă, nu se șterge și nu murdărește.

E nestrucăcios și modul de folosire foarte simplu.

Prețul 2 cor. 80 fl.

244

Ori-ce p^{er} c^{ar}unt își recapătă culoarea naturală prin folosirea preparatului

Hair Regenerator alui Földes

Acesta nu e farbă, ci un preparat care redă frumusețea naturală a părului. Astfel p^{er}ul blond devine iar blond, cel brun-brun, cel negru-negru. Prețul 2 cor.

Pentru a face p^{er}ul blond.

Preparatul acesta, în câteva minute putem prefăce ori-ce p^{er} în culoare atât de plăcută, aurie, în culoarea căneșii, ori cenușie, ori în vre-o altă culoare blondă, fără a ataca p^{er}ul. — Prețul sticlă mică 1 cor., sticlă mare 2 cor. Rugăm a fi cu atenție la marcă.

G. FÖLDES KELEMEN

FARMACIA ȘI LABORATORIUL CHIMIC, ARAD.

Telefon Nr. 111.

Coasa de oțel „Bur“ este cea mai bună pe lume
ai cărei unici liferanți pentru întregul continent și pentru America sunt
Winkler és Grauer, Kőbánya 34,

la cari e a se adresa ori ce corespondență privitoare la coase.

Coasa de oțel „Bur“ este admirabil!

500 coroane plătesc, celui ce este în stare să ne arate o coasă de oțel „Bur“ veritabilă ca proveniță din altă fabrică.

1000 coroane plătesc celui ce ne poate arăta dintre 100 coase de oțel „Bur“ două rele.

Coasa de oțel „Bur“ numai atunci este veritabilă, dacă pe mâner poartă gravată inscripția aceasta: *W. G. Kőbánya*, iar pe latul ei este tipărită marca firmei cum arată figura asta: 190 6—20

Preț-curent ilustrat și gratuit.

Facem atenție pe ori cine în interesul său propriu, de a se p^{er}zi de marfă de imitațiune. Coasa „Bur“ satisface pretențiunii ori-cărui econom în modul cel mai perfect.

Acest favor are a-l mulțami coasa de oțel „Bur“ singur ascuțitului său admirabil, nici prea tare, nici prea moale. Mai ales pentru aceea este coasa „Bur“ corespunzătoare, pentru-că are stinca și grumaz tare, ear ascuțitul foarte subțire. Mulți economi strică și cea mai bună coasă, prin faptul că nu știu să o bată. Asta însă pe lângă toată nedibăcia economului este eschisă la coasa „Bur“, de oare-ce firma noastră trimite coasa bătută și probată. Pentru fiecare bucată se primește garanție, iar care nu corespunde schimbăm pentru alta însă mărturisim din experiență, că între 1000 coase nu e nici una rea.

Prețurile coasei de oțel „Bur“

60	70	75	80	85	90	95	100	110	120 om. lungă
1-80	2-10	2-20	2-30	2-40	3-70	2-80	2-90	3-20	3-80 Cor.

La comanda de 5 bucăți suportă spesele postale; la comanda de 10 bucăți fabrica nu numai că suportă spesele postale, dar dă o coasă în dar, ear la comanda de 20 bucăți, fabrica pe lângă suportarea surselor postale și trimiterea a două coase, trimite și două tablouri frumoase din timpul războiului bur-anglez. Coasa „Bur“ la coasa de oțel „Bur“ 1 coroană. O cutie „Amersau“ bucată 30 fl. Adresa pentru bătărea coasii (nigovă și g^ovan) 1 căr. 9 fl. Noutate! Fiecare bucată p. coasă p^{er}, cu cheia cu tot 30 fl. 10 buc. 2 60 cor.

P. T.

Am onorul a V^{er} face cunoscut, că în urma extinselor mele legături sunt în stare de a mijoci împrumuturi (amortisări pe lângă interese) de 4.3%, 4.5% și 5%

cu plătire pe

15, 20, 25, 30, 40 și 50 ani

pe posesiuni mai mari sau mai mici și pe case de chirie dela oraș cari împrumuturi sunt a se plăti în rate de jumătate an; în rate se cuprinde capital și interese.

Sunt în legătură continuă atât cu instituttele de bancă din provincie, precum și cu toate cele din Budapesta prin ce sunt în stare a mijoci împrumuturile foarte ieftin și în timp scurt, precum și de a le plăti fără ori-ce detragere.

Spese preventive nu sunt, honorarul meu după tocmeală să plătește ulterior, atestatele cu spese nu sunt de lipsă, numai extrasul autentic al cărții funduale și coala de cataster se recere; servesc prompt în ori-ce direcțiune cu deslușire.

Provocându-mă tot odată la lucrul cunoscut de toți, că în anii din urmă înt-resele împrumuturilor amortisabile au scăzut foarte, mai ales le stă în interes celor-ce au îngreioate imobilele cu împrumuturi vechi scumpe, că acestea să le schimbe cu împrumuturi nouă ieftine, cu atât mai tare că trecând cu vederea chiar, că aceste împrumuturi prin convertire să fac fără timbru și taxă, cu așa de mari avantaje, încât solvirile anuale aduc o economie considerabilă; notez că aceste avantaje le dovedesc numerice tuturor stimaților mei clienți, cari se adresează la mine.

Atrăgându-vă atențiunea asupra celor de sus, V^{er} rog tot odată, ca la casa de lipsă să V^{er} folosiți de mijlocirea mea, când P. T. D.-Voastră V^{er} veți convinge, că din împrumuturile câștigate prompt veți avea avantajii foarte însemnate.

Rog a se aduce extrasul cărții funduale.

Cu deosebită stimă:

230

HERZOG SÁNDOR

ARAD, Strada Weitzer János (Templom) Nr. 15, ușa 7.

Bani!

**Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează în
timpul cel mai scurt**

Împrumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti și de tren, profesorilor, oficerilor, și ori-cărui pensionat fost în funcțiune se acoarda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de 10, 12, 15 și 20 ani cu 7% fără cambiu, ei numai pe obligațiune.

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salariu de 1800 coroane pot căpăta circa 1500 coroane.		
" " " " 2000	" " " "	3000
" " " " 2200	" " " "	4000
" " " " 2400	" " " "	6000
" " " " 2600	" " " "	6500
" " " " 2800	" " " "	6800
" " " " 3000	" " " "	7000
" " " " 4000	" " " "	10000
" " " " 5000	" " " "	12000
" " " " 6000	" " " "	14000

In epistolele de recercare este a se sorie apriat: condițiunea (starea), salariul și anii impliniți în serviciu. Astfel de împrumuturi se liquidează în 14—20 zile. — De asemenea se liquidează pe seama clienților demni de credit împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Împrumut de cambiu

pe lângă amortizație dela 1—5 ani, ori pe lângă replătire lunară ori trimestrală.

Liquidăm împrumuturi hipotecare până la 60—70% a valorii cu 3½ și 4% pe moșii și case mai mari d chirie din provincie. La epistolele de recercare e a se aclude conspect despre venitul dela chirit și extrasul de pe carte fundusă (la case); coala catastrală și extrasul cărții funduare (la moșii).

In ori-ce afacere de împrumut dau deslușirile necesare grătuit. La recercări epistolare este a se aclude și timbru pentru răspun

Adresa:

CZIGLER SÁNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca 2. szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA ÎMPROTOCOLATA.